5 godina rada Centra za zaštitu majki i djece NRH 1956-1961

Other / Ostalo

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **1961**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:259:006296

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

Repository of the Children's hospital Zagreb

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

5 godina rada centra za zaštitu majki i djece NRH

1956-1961

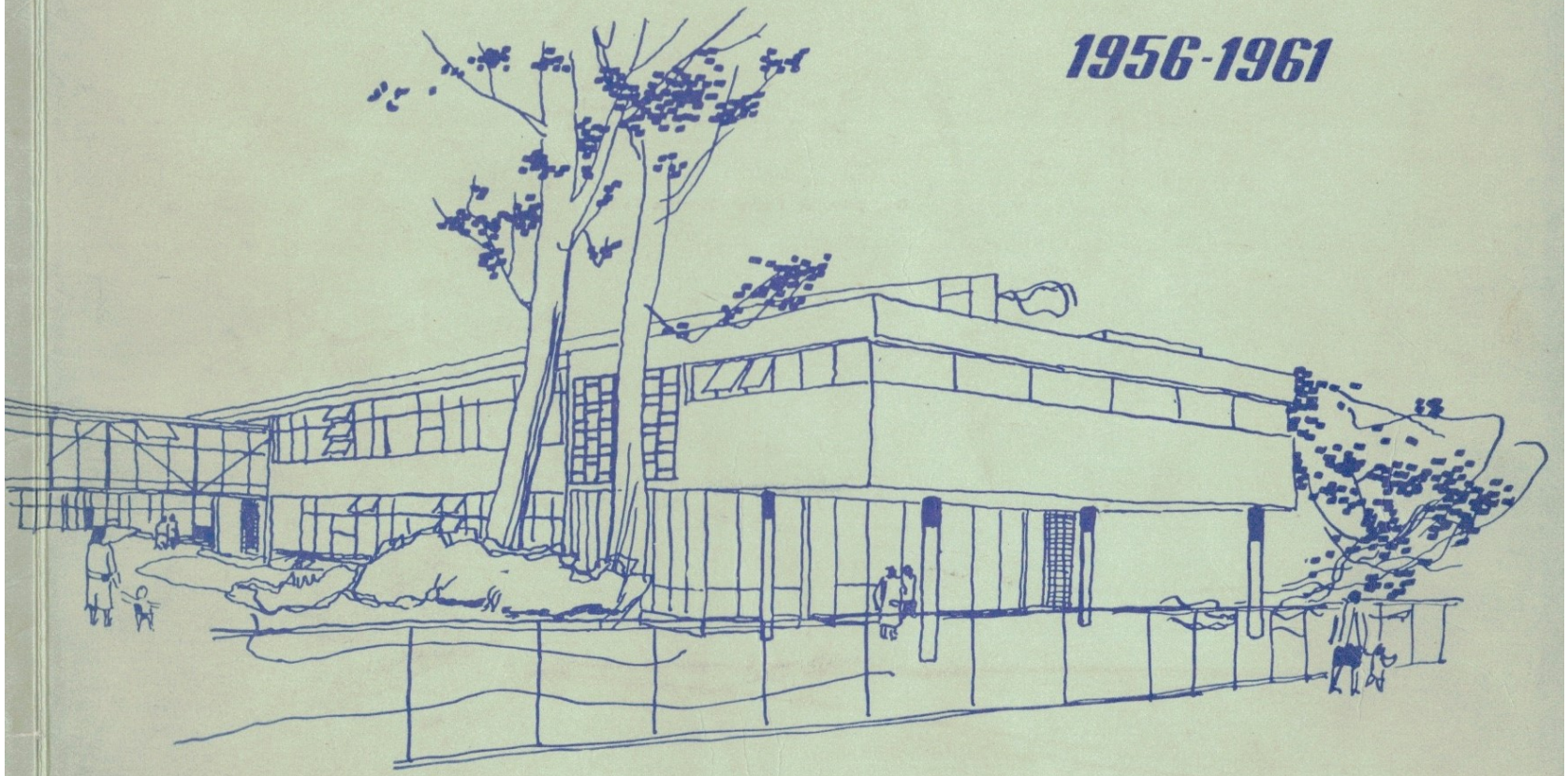

Izdao:

CENTAR ZA ZAŠTITU MAJKI I DJECE NRH
ZAGREB, KLAIĆEVA 16

Direktor:

Doc. prim. dr Fischer Sartorius Fedja

ŠTAMPARIJA »6 MAJ« - IVANIĆ GRAD

DJELATNOST CENTRA ZA ZAŠTITU MAJKI I DJECE NRH

OD 1956 — 1961 GODINE

I NASTAVNI RAD

1. Tečajevi »Zaštite majki i djece«
   a) za liječnike
   b) za medicinske sestre
   c) za primalje
2. Praktična nastava za kadrove iz drugih ustanova
3. Škola za dječje njegovateljice
4. Škola za medicinske sestre pedijatrijskog smjera

II PREGLEDI I RAD U JEDINICAMA CENTRA U RAZDOBLJU OD 1957 DO UKLJUČIVO 1961 GODINE

III TERENSKI RAD

1. Rad ekipa na terenu
2. Obilasci, instruktaža i savjetovanja s ustanovama na terenu
3. Savjetovanja zbog organizacije rada i stručne pomoći kod uređenja i adaptacija ustanova za zaštitu majki i djece

IV NAUČNI RAD

1. Prikaz naučnih radova
2. Referati, predavanja, članci
3. Sudjelovanje na kongresima, savjetovanjima, seminarima, tečajevima i ekskurzijama

V IZDAVAČKA DJELATNOST I ZDRAVSTVENA EDUKACIJA

1. Časopis »Arhiv za zaštitu majke i djeteta«
2. Leci, brošure i dijafilmovi
3. Tečajevi i praktične vježbe za gravidne žene, majke i stručne kadrove

VI POSJETE CENTRU IZ ZEMLJE I INOZEMSTVA

Godine 1946 postala je zaštita žena i djece obavezan i zakonom određen zadatak našeg društva. Ta se zaštita postepeno ostvaruje i proširuje novim zakonima i uredbama koji daju bazu za sistematski rad.

Zdravstvenu zaštitu žena i djece provode savjetovališta, ambulante, specijalističke ambulante, određeni odjeli u općim bolnicama, specijalne bolnice, oporavilišta, kotarska i bolnička rodilišta, zavodi koji se bave osposobljavanjem duševno i tjelesno defektne djece. Organizirane su dječje jasle, vrtići i obdaništa u kojima se zbrinjavaju djeca kojih roditelji rade. Ljetovališta pružaju djeci mogućnost oporavka u klimatski povoljnim krajevima. U tim ustanovama rade prema postavljenom programu liječnici, medicinske sestre i dječje njegovateljice. Pri ocjenjivanju uspješnosti rada na zaštiti majki i djece potrebno je analizirati njihov morbiditet i mortalitet, koji je ujedno jedan od najvažnijih indeksa stanja naroda.

Mortalitet žena u porodu od 1956—1960 godine iznosio je za NRH:

1956	godine	1,5‰
1957	„	1,5‰
1958	„	1,2‰
1959	„	0,87‰

Podaci nisu sasvim pouzdani jer samo 77,5% (1960 godine) žena u Hrvatskoj rađa uz stručnu pomoć, a kod današnjeg stanja mrtvozorstva ne može se sigurno registrirati pravi uzrok smrti, kod žena koje ne rađaju uz stručnu pomoć. Ni causa mortis ne povezuje se u svakom slučaju sa samim porodom, već mogu biti u vezi i s eventualno drugim oboljenjem rodilje.

Razvitak zaštite žena može se uočiti povećanjem kreveta u vanbolničkim rodilištima, porodiljskim odjelima bolnica i u povećanju savjetovališta za žene.

Tako je bilo:

	1951 god.	1956 god.	1961 god.
Bolnička rodilišta	30 (651 krev.)	26 (757 krev.)	28 (1088 krev.)
Vanbolnička rodilišta	29 (206 krev.)	33 (411 krev.)	36 (431 krev.)
Dispanzera i savjet. za žene	50	92	105

Pored toga sve se više nastojalo provesti zaštitu radne žene i pojačati borbu protiv carcinoma zbog sprečavanja invaliditeta žena.
Mortalitet dojenčadi kod nas varira prema raznim područjima.

Smrtnost dojenčadi u NRH bila je:

1938	godine	124,16‰
1948	„	104,13‰
1958	„	74,6 ‰
danas je		68,7 ‰

Razlike u mortalitetu dojenčadi kod gradskog i seljačkog stanovništva i razlike kod socijalno ekonomskih slojeva društva nastaju utjecajem egzogenih faktora i nedovoljne prosvjećenosti. Razlika u mortalitetu danas se ipak već mijenja: mortalitet na terenu postepeno pada, a u gradovima se kreće uglavnom na istoj visini. Tu činjenicu možemo uz ostalo, razjasniti time što selo počinje primjenjivati stečeno znanje jer za to ipak ima uvjeta, a za grad se mora uzeti u obzir imigracija u grad, razmjerno visoke cijene tržnice itd. U grad se većinom seli stanovništvo s manjkavim higijenskim znanjem. Tu pridolazi još i promjena epidemioloških uvjeta u novoj sredini. Jedan od razloga u čitavoj problematici sigurno je i neravnomjerno razvijena antenatalna i perinatalna zaštita.
Postignuto smanjenje mortaliteta djece u posljednjim je godinama uslovljeno općim poboljšanjem zdravstvene zaštite, napretkom u upoznavanju higijene ishrane, zdravstvenim odgojem, a djelomično i smanjenjem nataliteta, jer manji broj djece omogućava i njihov brižniji uzgoj. Smanjenje nataliteta u vezi je i s promijenjenim mentalitetom majki, odnosno roditelja, koji nastoje da smanje broj djece.

Perinatalni mortalitet nije se ni kod nas u istoj mjeri snizio, što se dogodilo gotovo u svim zemljama, a ovaj mortalitet sačinjavaju velikim dijelom djeca s kongenitalnim anomalijama, preuranjeno rođena i mrtvorođena djeca.

Danas se zna da su te pojave u vezi sa životnim uvjetima žene, pogotovu u pogledu kvalitativno nepovoljne ishrane prije i za vrijeme graviditeta. Za intrauterini razvitak djeteta veoma su značajni traumatski, infekciozni i teški psihički »stresovi« koje žena proživljava za vrijeme graviditeta.

Treba istaknuti činjenicu da je kod nas cca 9% rođene djece nedonošeno. U tom broju nisu uključena sva ona djeca koja su rođena u kući sa stručnom pomoći ili bez nje. Uzgoj nedonošene djece, kojih smrtnost kod nas dosiže 40—50%, traži posebnu brigu i zahtijeva veliku pažnju. Sređivanje prilika u obitelji za uzgoj ove djece doprinosi suradnja između rodilišta, dječjih savjetovališta, patronažnih sestara i socijalnih radnika. Sprečavanje nedonošenosti direktno je vezano realizacijom potrebne antenatalne zaštite.

Treba navesti veći morbiditet i mortalitet vanbračne djece. Prema raspoloživim podacima, svaki je deseti porod vanbračni, a u mnogim slučajevima zaštita te djece nije realizirana pa tako i taj kompleksan problem danas još nije riješen.

Visokom perinatalnom mortalitetu pridružuje se visoki mortalitet koncem prvog odnosno početkom drugog trimenona, tj. u doba prijelaza s prirodne na umjetnu ishranu koja kvalitativno i kvantitativno ne zadovoljava. U to vrijeme sve se više odrazuju posljedice oboljenja enteralnog ili respiratornog trakta, kojima se rahitično, anemično i nepravilno hranjeno dojenče (a možemo smatrati da do 70% dojenčadi u našoj zemlji pokazuju simptome tih oboljenja) ne može oduprijeti.

I smrtnost male djece je kod nas visoka iako u posljednjim godinama znatno opada. Prema raspoloživim podacima iznosila je smrtnost za djecu od 1—4 godine u 1957 godini, 7,4‰ a u 1959 godini 2,5‰.

Velika raznoličnost socijalnih, zdravstvenih, prosvjetnih prilika i mentaliteta kao i narodne patologije u pojedinim geografskim predjelima naše zemlje, pojačana razlikama između industrijskog, poljoprivrednog i drugog stanovništva iste geografske oblasti, čini da je naše znanje o morbiditetu djece nepotpuno. Kod nas se još ne sabiru sistematski podaci o morbiditetu djece, a to je donekle u vezi s poteškoćama obuhvaćanja te djece zdravstvenom službom. Razne akcije na terenu i analiza sakupljenih podataka ne daju pravi uvid u oboljenja te djece.

U patologiji predškolske dobi ističu se danas već socijalne dječje bolesti, koje iz dana u dan postaju sve aktuelnije. Od rahitisa, enteralnih i respiratornih infekcija, pa preko malnutricija, tuberkuloze, reumatske groznice, alergije, zubnog kariesa i dječjih trauma sve do socijalnih bolesti i potencijalno socijalnih bolesti, kao što su dijabetes i mentalni poremećaj kod djece, svaka je od tih bolesti velika zapreka u razvoju zdravog i socijalno aktivnog čovjeka. Akceleracijom razvitka djece mnoge od navedenih bolesti, koje su se prije javljale tek u školskoj dobi, danas postaju težak problem već i u pretškolskoj dobi, a to još više otežava situaciju s obzirom na ranu dob bolesnika.

Razvitak zaštite majki i djece olakšala je i pomoć UNICEF-a u našoj zemlji. Od prvih godina iza rata pa do danas ta je pomoć omogućila organizaciju mnogih zdravstvenih ustanova za žene i za djecu. Ta se pomoć osjetila na svim područjima te službe. Dodijeljene su opreme za savjetovališta, zubne stanice, zatim postrojenja za konzerviranje mlijeka, isporučena su kola za terensku službu, data je pomoć ustanovama za uzgoj nedonošene djece, za rehabilitaciju fizički defektne djece, hladnjaci, babičke torbe (kojih je sadržaj često podmirio potreban instrumentarij za mala rodilišta). Pružena je pomoć zajedno sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom u akcijama suzbijanja trahoma, tuberkuloze (BCG) i malarije.

Isto tako date su mnoge stipendije za stručno obrazovanje u inozemstvu i za upućivanje kadrova u

rad na zaštiti majki i djece. Na poticaj UNICEF-a održani su tečajevi u skladu sa ciljem te organizacije, tj. s nastojanjem da se smanji velik pobol i pomor žena i djece, a treba istaknuti i stimuliranje službe u vezi s tom pomoći.

Sugestiju UNICEF-a da se osnuje Centar za zaštitu majki i djece prihvatila je naša vlast s time da bi UNICEF dao medicinsku opremu, a financijska sredstva bi osigurala Republika.

U jeseni 1954. počeo se graditi Centar za zaštitu majki i djece NRH, koji je otvoren u septembru 1956 godine kao prvi takve vrste u FNRJ. Kao glavni zadatak postavljeno je osposobljavanje kadrova, (liječnika, medicinskih sestara i primalja) koji bi radili na suzbijanju morbiditeta i mortaliteta dojenčadi i male djece, na unapređenju zaštite žena prvenstveno trudnica, rodilja i majki. Rad ustanove odvija se u preventivnom i kurativnom smislu.

Centar za zaštitu majki i djece u zdravstvenoj službi ima svoje određeno mjesto. Usko je povezan s terenom i nastoji da, prema svom planu rada, djeluje na provođenju te zaštite. Zato je uspostavljen uski kontakt s kadrovima koji rade na tom sektoru zdravstvene službe, pomaže kod rješavanja postojećih i nastalih problema savjetovanja izradom idejnih skica za adaptaciju, odnosno osnivanjem ustanova i instruktažom na licu mjesta, održava lični i administrativni kontakt, izmjenjuju se iskustva, vrše terenski obilasci i daju smjernice za rad na temelju analize sakupljenih statističkih podataka.

Veza s terenom uspostavljena je i putem stručnog časopisa »Arhiv za zaštitu majke i djeteta«, koji redovito izlazi svaka 2 mjeseca. U tom časopisu surađuje stručno osoblje Centra i liječnici ustanova za zaštitu majki i djece na terenu i obrađuju prigodnu tematiku tog sektora.

Centar za zaštitu majki i djece provodi način rada koji je prilagođen krajevima u kojima kretanje dječjeg morbiditeta i mortaliteta nije dosta poznato.

Organizira se ekipni rad na određenom teritoriju u trajanju od 4—6 mjeseci da se upoznaju tamošnje prilike, anketira se familije s djecom, ustanovljuju se razlozi pobola i pomora i uspostavlja osnova zdravstvene službe.

U tom radu jednaka se važnost pridaje poduzimanju preventivnih i kurativnih mjera. Nakon odlaska ekipa s uvedenom službom treba da nastave zdravstvene stanice, odnosno zdravstveni centri.

Rad u samom Centru odvija se u odjelima za zaštitu zdrave i bolesne trudnice i žene, za zaštitu zdravog i bolesnog djeteta od 0—7 godina, u cjepilištu kao i na zdravstveno prosvjetnom području. Uvedena je referada za stručnu dokumentaciju i jedinice za administrativni rad, a vrši se socijalni rad te izdavačka djelatnost u vidu materijala za zdravstveni odgoj.

Važan zadatak u cjelokupnom radu je edukacija kadrova i roditelja. S roditeljima se radi individualno ili u manjim grupama služeći se poznatim specifičnim mjerama zdravstvenog prosvjećivanja. Razumljivo je da se taj rad odvija i u obliku tečajeva, vježba i demonstracija.

Za liječnike se održava u zajednici sa Školom narodnog zdravlja »Andrija Štampar« postdiplomski kurs u trajanju od 2 semestra. Isto tako održavaju se kursevi i seminari za medicinske sestre i primalje, pa se naročito kod primalja, ističe potreba njihove preorijentacije na preventivni rad, a program svih kurseva je tako sastavljen da obuhvaća jednako zaštitu žena i zaštitu djece. To se smatra osobito važnim i zbog realizacije kontinuiteta ante i postnatalne zaštite kao i zbog činjenice da na terenu na zaštiti najčešće radi samo jedan liječnik. Gdje je moguće, nastoji se uspostaviti suradnja ginekologa i pedijatra zbog što boljeg provođenja i uspješnosti ante, peri i postnatalne zaštite.

U Centar dolaze na individualno usavršavanje na kraće ili duže vrijeme, liječnici, medicinske sestre i primalje zbog upoznavanja metoda rada na zaštiti majki i djece.

U Centru je organizirana Škola za dječje njegovateljice i Škola za medicinske sestre pedijatričkog smjera, o kojima će kasnije biti još govora.
Uvođenjem društvenog upravljanja konstituiran je 11. VI 1960 Upravni odbor i Savjet Centra sa slijedećim članovima kojima mandat još danas traje. Ravnatelj je po položaju član Upravnog odbora i Savjeta ustanove.

Savjet Centra

Marija Šoljan
Emilija Šeparović
Ivanka Blažević
Nedja Drakulić
Prof. Mladen Koritnik
Prof. Skrivaneli dr Niko
Neuman dr Emil
Urbas dr Nada
Vera Rogin
Ada Bauer
Slavica Tuškan

Upravni odbor

Šokčević dr Anka
Kolbas dr Vladimir
Dekaris dr Nada
Mira Bratić
Martin Mirenić
Ada Bauer

U toku daljnjeg izlaganja prikazuju se rezultati rada i djelatnosti Centra kroz prvih pet godina opstanka.

I NASTAVNI RAD

1. Tečajevi »Zaštite majki i djece«

a) Postdiplomski tečajevi za liječnike

Od početka rada Centra, jeseni 1956 godine, održavali su se tečajevi za liječnike zbog boljeg upoznavanja organizacije i djelatnosti na zaštiti majki i djece. U tečajevima su obrađeni problemi oko ostvarenja te zaštite s kojima se liječnici najviše susreću u radu na tom području. Prvih godina tečajevi su trajali 3 mjeseca kako bi se obuhvatio što veći broj liječnika sa terena, a da se njihov izostanak ne bi previše osjećao i odrazio u njihovoj ustanovi. U daljnjem radu i organizaciji tečajeva za liječnike pokazala se potreba da se ti tečajevi produže pa se od 1960 godine nastavilo održavanje postdiplomskih tečajeva za liječnike u trajanju od 2 semestra s potrebnim proširenjem nastavnog plana. Ti su tečajevi organizirani u zajednici sa Školom narodnog zdravlja »Andrija Štampar« kao nastava trećeg stupnja s mogućnošću sticanja »magisterija iz područja zaštite majki i djece«.

Ustanove koje su upućivale liječnike, medicinske sestre i primalje u navedene tečajeve bile su: Savjet za narodno zdravlje NRH, Zdravstveni centri, Higijenski zavodi, Domovi narodnog zdravlja, Zdravstvene stanice i NO općina.

Polaznici navedenih tečajeva dolazili su po dogovoru uglavnom s terena iz onih mjesta u kojima zaštita majki i djece još nije bila uvedena ili su prilike tražile poboljšanje rada i bolje upoznavanje kadrova s tom djelatnošću.

Predavači u tečajevima zaštite majki i djece za liječnike, medicinske sestre i primalje u razdoblju od 1956—1961 godine bili su iz slijedećih ustanova: Centar za zaštitu majki i djece NRH, Dječja bolnica Klaićeva 18, Dječja bolnica za tbc na Srebrnjaku, Bolnica za zarazne bolesti, Imunološki zavod u Zagrebu, Dječja klinika Medicinskog fakulteta, Klinika za bolesti uha, nosa i grla Med. fakulteta, Klinika za očne bolesti Med. fakulteta, Dermatovenerološka klinika Med. fakulteta, Ortopedska klinika Med. fakulteta, Opća bolnica »dr. J. Kajfeša«, Opća bolnica »dr. M. Stojanovića«, Republički zavod za zaštitu zdravlja, Škola narodnog zdravlja »Andrija Štampar« i Viša pedagoška škola u Zagrebu.

Na tabelama 1, 2, 3 prikazana su mjesta iz kojih su kadrovi upućeni na tečajeve.

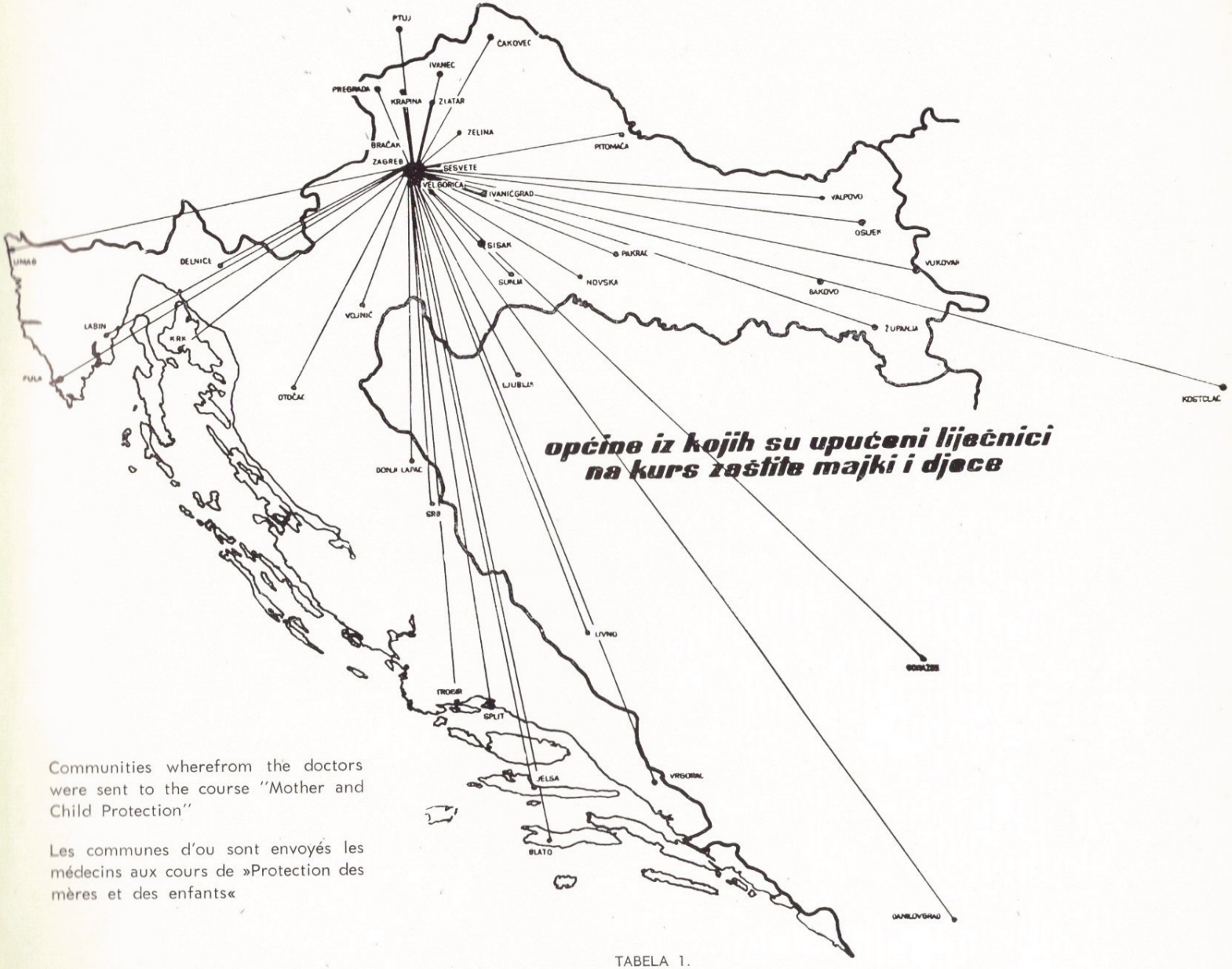

općine iz kojih su upućeni liječnici na kurs zaštite majki i djece

Communities wherefrom the doctors were sent to the course "Mother and Child Protection"

Les communes d'ou sont envoyés les médecins aux cours de »Protection des mères et des enfants«

TABELA 1.

Communities wherefrom the nurses were sent to the course ''Mother and Child Protection''

Les communes d'ou sont envoyés les infirmières aux cours de »Protection des mères et des enfants«

TABELA 2.

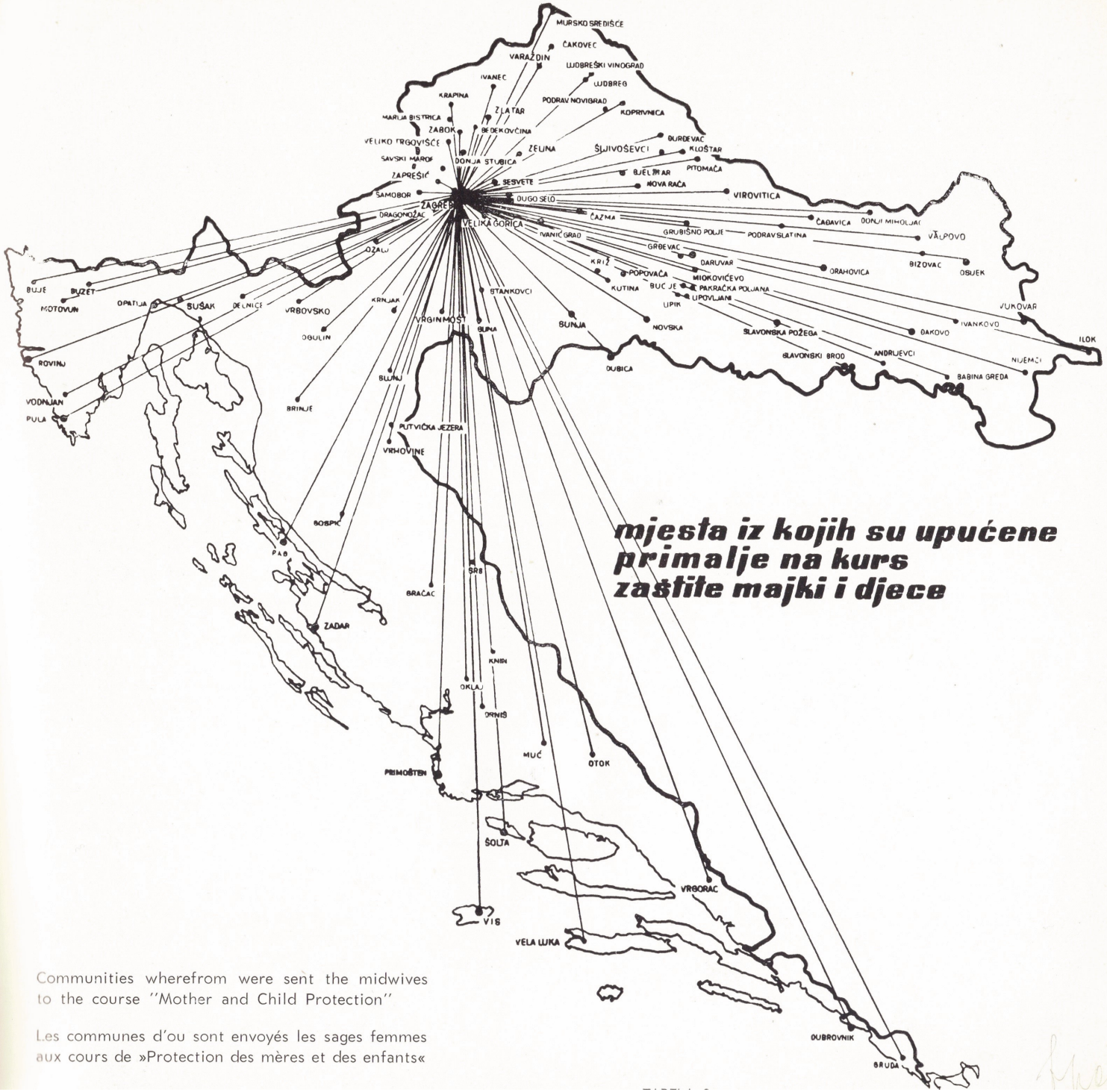

mjesta iz kojih su upućene primalje na kurs zaštite majki i djece

Communities wherefrom were sent the midwives to the course "Mother and Child Protection"

Les communes d'ou sont envoyés les sages femmes aux cours de »Protection des mères et des enfants«

U razdoblju od 1956—1961 godine bilo je 6 tečajeva za liječnike sa 73 slušača. U tom broju nisu obuhvaćeni oni liječnici iz drugih tečajeva koji su upućeni u ovu ustanovu da, prema programu tečajeva u kojima rade, prouče i problematiku zaštite majki i djece. Na kraće ili duže vrijeme poslano je 52 liječnika na individualno usavršavanje.

U tečajevima za liječnike od 1956—1961 godine održana su predavanja i vježbe iz slijedećih predmeta:

1. Socijalna pedijatrija
2. Klinička pedijatrija
3. Hematologija
4. Zarazne bolesti
5. Zdravstvena i vitalna statistika
6. Primjenjena zaštitna imunologija
7. Higijena i socijalna medicina
8. Epidemiologija
9. Patronažna služba
10. Zdravstvena edukacija i metode rada
11. Zaštita žena trudnica i majki u zdravstvenom, socijalnom i pravnom pogledu
12. Socijalno medicinski faktori u dječjoj kirurgiji i ortopediji
13. Komunalna higijena
14. Mentalna higijena
15. Školska higijena
16. Dječja tuberkuloza
17. Okulistika
18. Otorinolaringologija
19. Dermatologija
20. Teme iz dječje psihologije
21. Organizacija zdravstvene službe
22. Strani jezik

Praktički rad za liječnike vršio se u radnim jedinicama Centra i to:

Savjetovalište za žene
Savjetovalište za djecu
Savjetovalište za psihohigijenu
Demonstraciona kuhinja
Ambulanta za dojenčad
Ambulanta za malu i predškolsku djecu
Cjepilište

Nadalje na:

Dječjoj klinici
Zaraznoj bolnici
Odjelu za nedonošćad Opće bolnice »dr M. Stojanović«
Dječjoj bolnici Klaićeva ulica
Dječjoj bolnici za tbc na Srebrnjaku

Uz tečaj vezane su stručne ekskurzije u našoj zemlji i izvan nje.

b) Tečajevi »Zaštite majki i djece« za medicinske sestre

Tečajevi »Zaštite majki i djece« za medicinske sestre održavali su se svake godine s trajanjem od 6 sedmica. Od 1957—1961 godine održano je 5 takvih tečajeva sa 75 polaznica iz 46 različitih mjesta i gradova.

Predavanja su održana iz slijedećih područja:

Zaštita majki i djece u zdravstvenom, socijalnom i pravnom pogledu
Epidemiologija
Komunalna higijena
Klinička pedijatrija
Specijalna sklonost djece prema infekcioznim bolestima i njihovo sprečavanje
Prva pomoć u dječjoj dobi
Značenje i važnost cijepljenja
Dječja tuberkuloza i BCG
Patronažna služba
Psihohigijenske mjere kod njege i odgoja djece
Zdravstvena edukacija i metode rada
Tečajevi »Majka i dijete«

Vršen je praktičan rad i vježbe u vezi s dječjom njegom i pripremanjem dječje hrane. Osim toga polaznice su radile u jedinicama Centra i u drugim dječjim ustanovama poluotvorene i zatvorene zaštite.

c) Tečajevi »Zaštite majki i djece« za primalje

Tečajevi »Zaštite majki i djece« za primalje održavani su u trajanju od 3 sedmice te je u razdoblju od 1957—1961 godine održano 6 tečajeva sa 131 učesnicom.

Predavanja su održana iz slijedećih područja:

- Zaštita majki i djece u zdravstvenom, socijalnom i pravnom pogledu
- Higijena trudnoće, porođaja i babinja
- Nedonošće i kongenitalne anomalije novorođenčadi
- Zdravo dojenče i smetnje razvoja
- Osvrt na najčešće bolesti kod dojenčadi
- Patronaža
- Priređivanje dječje hrane
- Dječja njega
- Tečaj »Majka i dijete«
- Zdravstvena edukacija i metode rada
- Praktične vježbe iz statistike

Vršen je praktičan rad i vježbe u vezi s dječjom njegom i pripremanjem dječje hrane. Osim toga polaznice su radile u jedinicama Centra, na porodiljskom odjelu Bolnice »dr M. Stojanović« i na porodiljskom odjelu Bolnice »dr J. Kajfeša«.

2. Praktična nastava za kadrove iz drugih ustanova

Od osnutka Centra služile su pojedine radne jedinice za praktičnu nastavu kadrova koji su dolazili na rad u ustanovu pojedinačno (liječnici, medicinske sestre, primalje i socijalni radnici) ili u grupama (učenice medicinskih škola), prema traženju pojedinih zdravstvenih ustanova, i to s područja NR Hrvatske i s područja drugih republika. Trajanje praktičkog rada bilo je od jedne sedmice do 2 mjeseca. Navedene kadrove uputili su na taj rad domovi narodnog zdravlja, dječji dispanzeri, zdravstvene stanice, bolnice, Škola za medicinske sestre JNA, ostale škole za medicinske sestre i Škola za dječje njegovateljice. U razdoblju od 1956-1961 godine bili su na praktičnom radu u Centru 43 liječnika, 61 medicinska sestra, 37 primalja, 105 učenica Škole za medicinske sestre i Škole za dječje njegovateljice. Od 1957 godine dalje dolazili su na redovite vježbe i predavanja studenti Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

3. Škola za dječje njegovateljice

Zbog osjetljive nestašice dječjih njegovateljica u ustanovama za zaštitu majki i djece otvorena je po odobrenju Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku od 1955 godine dvogodišnja Škola za dječje njegovateljice. Izrađen je teoretski praktični program nastave za tu stručnu školu koji je odobren od Savjeta za narodno zdravlje NRH. Škola je radila u sklopu Dječje bolnice i Centra od 1955 godine do svršetka školske godine 1960/61. U razdoblju od 1956—1961 godine školu je pohađalo ukupno 85 učenica.

4. Škola za medicinske sestre pedijatričkog smjera

Da se unaprijedi rad u ustanovama za zaštitu majki i djece otvorena je u jesen 1959 godine kod Centra za zaštitu majki i djece NRH četverogodišnja Škola za medicinske sestre pedijatričkog smjera. Škola ima svoje upravne organe: Školski odbor, Nastavničko vijeće i Razredno vijeće. Upis u školu vezan je s polaganjem prijemnog ispita. Na kraju školovanja polaže se završni diplomski ispit prema nastavnom programu. Nastavni program, koji se sastoji od opće obrazovnih i stručnih predmeta i praktičnog rada, izradio je Centar za zaštitu majki i djece po zahtjevu Republičkog Savjeta za narodno zdravlje, a prihvatio ga je Savjet za prosvjetu NRH.

Teoretska i praktična obuka vrši se u predavaonicama i radnim jedinicama Centra, u Dječjoj bolnici i drugim ustanovama prema određenom planu. Za školu za sestre pedijatričkog smjera uredit će se veće prostorije kako bi se moglo primiti više učenica da se što prije stvori potreban kadar za rad u ustanovama za zaštitu majki i djece.

Školu vode dvije medicinske sestre s postdiplomskom kvalifikacijom za taj rad, a u nastavi teoretskog i praktičnog rada djeluju kao honorarni predavači liječnici i medicinske sestre Centra, profesori i nastavnici. U školskoj godini 1959/60. upisano je u školu 25 učenica, 1960/61. upisano je 24 učenice, a 1961/62. 29 učenica.

II PREGLEDI I RAD U JEDINICAMA CENTRA U RAZDOBLJU OD 1957 DO UKLJUČIVO 1961 GODINE

Iz tabele vidi se rad izvršen u jedinicama Centra: pregledi i pretrage žena i djece sa terena kao i sa područja općine »Črnomerec«. Zaštitu žena i djece ove općine preuzela je u cijelo to vrijeme ova ustanova.

RADNE JEDINICE	UKUPAN BROJ SVIH GODINA			Primjedbe
	prvi pregled	ponovni pregled	ukupni pregledi	
1. Savjetovalište za trudnice	4.511	20.956	25.467	
2. Ambulanta za žene	14.156	50.833	64.989	
3. Savjetovalište za djecu	4.085	26.408	30.493	
4. Ambulanta za djecu od 0—7 godina	53.074	59.718	112.792	
5. Zubna ambulanta za djecu i trudnice	3.310	26.227	29.537 djece 1.133 trudnice	Zubna ambulanta za žene radi 2 godine
6. Alergološka ambulanta			321	Radi 1 godinu
7. Savjetovalište za psihohigijenu			2.651	Radi 3 godine
8. Cjepilište za djecu			27.560	Vršena kontinuirano sva obavezna cijepljenja
9. Laboratorij za žene	2.991			Nije naveden broj pregleda izvršen u laboratoriju DNZ »Črnomerec«
10. Laboratorijski pregledi djece	6.904			Nije naveden broj pregleda izvršen u laboratoriju DNZ »Črnomerec«
11. Rentgen				Organizacija rentgenskih pregleda žena i djece vršena prema potrebi
12. Demonstraciona mliječna kuhinja			4.868	
13. Praktično prikazivanje krojenja			410	
14. Patronažna služba kod trudnica i novorođenčadi			19.794	
15. Tečajevi »Majka i dijete«			548 osoba	

TABELA 4.

III TERENSKI RAD

1. Rad ekipa na terenu

Svrha terenskog rada u ekipama bila je upoznavanje patologije i pomoć udaljenim krajevima na području naše Republike, u kojima dotada nije bila organizirana zaštita dojenčadi, male djece, žena trudnica i majki kako bi se na temelju sakupljenih podataka dali prijedlozi i smjernice za najefikasniji rad u postojećim prilikama.

Uz prethodno organizirani i najavljeni ili dogovoreni rad s predstavnicima pojedinih kotareva odnosno općina s predstavnicima zdravstvene službe, Centar je načinio plan koja će mjesta obraditi, što će proučavati, kakvu pomoć pružiti stanovništvu i s kojim zdravstvenim mjerama bi se moglo nastaviti nakon odlaska ekipa.

Svaka se ekipa sastojala od liječnika, medicinske sestre, i prema potrebi, higijeničara ili laboranta. Ako je bilo moguće tražilo se od tamošnje zdravstvene ustanove suradnja s primaljom, odnosno medicinskom sestrom koje bi se dalje bavile zaštitom majki i djece.

Uspostavilo se suradnju sa zdravstvenim osobljem ustanove pod koje djelokrug je potpadala briga za stanovništvo. S radom ekipe upoznali su se predstavnici općina i kotara, a i društvene su organizacije često potpomagale aktivnost i rad ekipe, a one su surađivale i s učiteljima škole u navedenim mjestima.

Praznovjerje, zaostali običaji, nadriliječništvo i nadriprimaljstvo, neznanje i nepovoljni životni uslovi, visok dječji morbiditet i mortalitet (koji je najteže pogađao novorođenčad i mladu dojenčad, nepravilna ishrana i jednolična ishrana, nizak higijenski standard (primitivno građene kuće, nehigijenski bunari, nedostatni zahodi, loša opskrba vodom, slabe komunikacije itd.), bilo je uglavnom ono na što su ekipe nailazile u tim krajevima.

Statistički podaci o spomenutom stanovništvu bili su ponekad netočni jer su često krivo tumačene činjenice, što je došlo naročito do izražaja kod ispitivanja uzroka smrti novorođenčadi, mlade dojenčadi i žena u porodu. Tome se pridružila i nedovoljna evidencija broja poroda, bilo zbog odlaženja žena u rodilište bilo zbog neregistriranih porođaja vršenih bez stručne pomoći.

Rad ekipa odvijao se svuda u preventivnom i kurativnom smjeru. Improvizirane su mogućnosti pregleda bolesne i zdrave djece, a gdje je bilo moguće, vršeni su pregledi gravidnih žena i mladih majki. Provedeni su kućni posjeti zbog upućivanja i prosvjećivanja obitelji i dobivanja vrijednih podataka, koji su poslije analizirani kako bi se dobila što detaljnija slika o prilikama, uzrocima i posljedicama zatečenog stanja. Ostalom stanovništvu pružala se pomoć prema potrebi.

Važan zadatak ekipa bilo je zdravstveno prosvjećivanje naroda. Ono se odvijalo prema potrebi: individualno, u grupama, prikazivanjem filmova ili održavanjem kratkih predavanja i sl., kojom se prilikom podsticalo na diskusiju. Nakon održanog predavanja i objašnjenja podijeljeni su leci koji su se odnosili na temu predavanja. Organizirani su i tečajevi, koji su trajali 2, 3 dana a obuhvaćali su praktično poučavanje njege i ishrane dojenčadi.
Gotovo u svim krajevima koje su ekipe obišle pokazale su se kod djece posljedice nepovoljne ishrane, slabe njege često kao posljedice neznanja, osnovnih pojmova higijene.

Prije odlaska pojedinih ekipa predlagalo se nadležnim domovima narodnog zdravlja, zdravstvenim stanicama i općinama kakve bi se izmjene i mjere mogle provesti da se pomogne stanovništvu. Predložilo se da nakon odlaska i rada ekipa općine i zdravstvene ustanove pristupe uglavnom slijedećem: općina bi se pobrinula da osigura primalju za svoj kraj, a gdje je moguće, treba da se nastavi s radom savjetovališta za djecu i savjetovališta za trudnice.

Team work in rural communities

Travail en equipes dans les commune des regions rurales

TABELA 5.

Gdje se predviđa otvorenje nove zdravstvene stanice treba osigurati i proširiti rad na zaštiti majki i djece. Isto su se tako predvidjeli kao nastavak rada ekipa, redoviti obilasci liječnika iz zdravstvenih centara u krajeve koji do onda nisu imali liječničke pomoći.

Ekipe su radile na slijedećim područjima:

1956 godine na terenu na području Dvor na Uni, Knin, Sinj te su obradile 1357 obitelji.

1957 godine na područjima Benkovac, Obrovac, Slunj, Dalj, Našice, Đurđenovac i obradile 3243 obitelji.

1958 godine na područjima Pakrac, Ogulin, Buzet, Buje te su obradile 1456 obitelji.

1959 godine na području Krk, Pag, Virovitica, Voćin, te su obradile 2186 obitelji.

1960 godine na području Čakovec i Gospić te su obradile 1624 obitelji.

1961 godine na području Poreč, Pazin, Rovinj, Labin i obradile 1905 obitelji.

2. Obilasci, instruktaža i savjetovanja s ustanovama na terenu

Prema traženju i pozivu pojedinih zdravstvenih ustanova ili Narodnih odbora općine s terena kao i na inicijativu uprave Centra izvršena su službena putovanja zbog instruktaže i savjetovanja s ustanovama za zaštitu majki i djece na terenu. U razdoblju od 1956—1961 godine posjećena su mjesta označena na karti.

3. Savjetovanja zbog organizacije rada i stručne pomoći kod uređenja i adaptacije ustanova za zaštitu majki i djece

Prema traženju stručnjaka, predstavnika pojedinih ustanova i NO-a izrađivana su uputstva, davani savjeti u vezi organizacije rada kao i stručna pomoć kod adaptacija i uređenja pojedinih ustanova za zaštitu majki i djece na terenu.

U tom smislu u razdoblju od 1956—1961 godine izrađene su razne ekspertize u vezi s organizacijom savjetovališta za žene, savjetovališta za djecu, dječjih dispanzera, dječjih bolničkih odjela i uspostavljanja službe za zaštitu majki i djece uopće kako je vidljivo na karti.

IV NAUČNI RAD

1. Prikaz naučnih radova

S obzirom na različite probleme na koje se naišlo, osobito u vrijeme navedenih akcija, pokrenuto je i nekoliko studijskih radova zbog ispitivanja tih problema.

Suradnici Centra za zaštitu majki i djece sami ili u suradnji s drugim ustanovama radili su od 1957—1961 godine na slijedećim naučnim problemima.

1) Dr Janjić F., dr V. Kolbas i dr D. Sudić: Ispitivanje uspješnosti BCG vakcinacije kod predškolske djece u Zagrebu (Suradnja s Antituberkuloznim dispanzerom DNZ »Črnomerec« i Odsjekom za tuberkulozu Centralnog higijenskog zavoda u Zagrebu).

2) Dr V. Vuksanović, dr V. Kolbas, dr N. Sučić: Aktivna imunizacija gravidnih žena kao preventivna mjera protiv tetanusa novorođenčadi (Suradnja sa Serovakcinalnim zavodom u Zagrebu).

3) Prof. dr M. Fišer-Herman: Anemija žena i djece i njeni korelati u elektroforetskoj slici proteina i seruma (Suradnja sa Zavodom za kliničku kemiju Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu).

4) Dr N. Urbas: Follow up studija prematurusa rođenih od 1958 nadalje. Studija u toku.

Ad 1) BCG vakcinacija provodi se u našoj zemlji već duže vremena. Kako se vakcinacija od prvog dana provodila bez kontrolnih grupa, uspješnost je vakcinacije s obzirom na oboljenja još uvijek bila predmet diskusija. Da se taj problem donekle rasvijetli, učinjena je anketa koja je trebala da ispita uspješnost BCG vakcinacije kod nas. U anketi se pokušalo utvrditi efekt vakcinacije s obzirom

Instructions and consultations in the rural areas

Instructions et consultations dans les regions rurales

TABELA 6.

na morbiditet od tuberkuloze, forme tuberkuloze kod BCG-irane djece i trajanje alergije i zaštite koju pruža vakcinacija.

Provedeno je ispitivanje cca 900 djece i to BCG-iranje, klinički, radiološki i socijološki.

Nakon provedenih ispitivanja moglo se zaključiti da je kod nas BCG vakcinacija pružila solidnu zaštitu od primarne tbc, od raznih oblika plućne tbc, koji pokazuju direktnu tendenciju progresije i od tercijarnih formi tbc. Vakcinacija je smanjila morbiditet i mortalitet od tbc općenito. Razvoj tuberkuloze kod BCG-iranog djeteta je znatno blaži. Rad znači prvu evaluaciju vrijednosti BCG vakcinacije kod nas.

Ad 2) Nizak higijenski standard izaziva u našoj zemlji još uvijek pojavu dosta velikog broja tetanus neonatorum. Izabran je takav način da se snizi taj broj brže nego što bi se smanjio u vezi s podizanjem higijenskog standarda.

Imunizacijom gravidnih žena protiv tetanusa htjeli smo utvrditi:

1) Kako trudne žene podnose naše cjepivo ANA-Te (anatoxinum tetanicum purificatum et adsorptum).

2) Reaktivnost trudnica na uštrcani antigen stvaranjem antitoksina.

3) Visinu titra antitoksina kod djece i njegovo trajanje do granice empirijske zaštite.

4) Da li je shodnije cijepiti u prvoj periodi trudnoće (IV, V, VI mjesec) ili u drugoj (VI, VII, VIII mjesec) da bi novorođenče bilo temeljitije zaštićeno.

5) Postoji li ovisnost titra novorođenčeta o tome da li je majka imunizirana u prvoj ili drugoj periodi trudnoće.

Izvršeno je ispitivanje cijepljenjem 32 trudnice, od toga 15 u prvoj polovini trudnoće i 17 u drugoj polovini trudnoće. Određeni su i titri antitoksina u kontrolnoj naprečac izabranoj grupi novorođenčadi. Na osnovu dobivenih rezultata moglo se zaključiti da se cijepljenjem majke u prvoj ili drugoj polovini trudnoće može zaštititi dijete protiv tetanusa do cca 6 mjeseci života. Kod majki koje su bile cijepljene nije se moglo primijetiti da je došlo do nuzpojava. Radom se ukazalo na jednu mogućnost prevencije tetanusa novorođenčadi koja bi se mogla provesti uz manje troškove u krajevima gdje je opasnost od tetanus neonatorum velika.

Ad 3) Anemija i njezini korelati u elektroforetskoj slici proteina seruma, nivou željeza i Hb.

Odnos anemija i nivoa željeza, odnosno nivoa bjelančevina s obzirom na rasprostranjenost i opću važnost anemija ishodišna je tačka s koje bi se moglo poći u rješavanju tog problema. Kemijske analize krvi djece i žena provedene su u selima Međimurja.

Izvršena su ispitivanja Hb, bjelančevina i željeza u serumu paralelno s ispitivanjem krvne slike na pokusnom području u Međimurju koje je obrađivala ekipa Centra za zaštitu majki i djece, kao i na gradskom području u Zagrebu. Iz rezultata se moglo doći do zaključka da je anemija i hipoproteinemija paralelan nalaz kod ispitivanih osoba i da postoji veza s nedostatkom visokovrijednih bjelančevina u krvi.

Nivo bjelančevina i krvna slika mogu nam poslužiti kao dobar indikator stanja prehrane u nekom kraju.

Tražila se mogućnost brzog i točnog ustanovljenja stanja ishrane na određenom području.

Izrađeni su formulari s odgovarajućim rubrikama zbog dobivanja boljeg uvida u zdravstveno socijalne prilike pregledanih žena i djece. Ti se formulari upotrebljavaju od početka rada Centra ali su izvršene potrebne izmjene da bolje odgovaraju svojoj namjeni. Nadalje su izrađeni grafikoni i tabele kao dokumentacija postojećeg stanja a koji ujedno služe kao zorni materijal za predavanja.

2. Referati, predavanja, članci

Obrađena su razna pitanja iz pojedinih područja zaštite majki i djece bilo predavanjima, bilo kroz štampu i radio, i to na raznim stručnim sastancima, kongresima, pedijatričkim tjednima. Navodimo slijedeća predavanja od kojih su većina publicirana i u stručnim časopisima:

Organizacione mjere u unapređenju zaštite majki i djece (Seminar za zdravstvene radnike na Rijeci 1956 godine).

Da li su reumatična oboljenja socijalni problem kod nas (Internacionalni tjedan socijalne pedijatrije 1958 godine).

Zaštita majki i djece prema današnjem shvaćanju medicine i uloga primalje (Godišnja skupština primalja 1958 godine. Primaljski vjesnik januar-april 1958 godine).

Značenje malnutricije u patologiji djece (Kongres za zaštitu djece u Beogradu — Arhiv za zaštitu majke i djeteta broj 3-4 1958).

Organisation et Fonctiennement du Centre de protection de la mère et de l'enfant (Predavanje održano u Zagrebu na tečaju Socijalne pedijatrije Internacionalnog dječjeg centra iz Pariza, 1958 g.).

Uloga i organizacija rada dispanzera u daljnjem razvoju zaštite majki i djece u našoj zemlji (Tjedan socijalne pedijatrije u Sarajevu 1959 godine, štampano u Arhivu za zaštitu majke i djeteta broj 5 1959).

Evaluacija rada savjetovališta Centra za zaštitu majki i djece NRH u 1959 godini (Pedijatrička sekcija ZLH 1960).

Socijalne bolesti u dječjoj dobi — Panel diskusija (Pedijatrička sekcija ZLH 1960 godine — Štampano u Arhivu za zaštitu majke i djeteta 2/1960).

Paniculitis non supurativa nodularis recidivans febrilis Parckes-Weber-Christian kod djeteta s letalnim ishodom (Predavanje na pedijatričkoj sekciji ZLH 1960. Štampano u Arhivu za zaštitu majke i djeteta broj 1 1960).

Uloga dječjeg dispanzera u ranom otkrivanju duševnih poremećaja djece (Predavanje na savjetovanju za rad savjetovališta djece i omladine, organizirao Savjet za socijalnu zaštitu NRH i društvo defektologa NRH 1961 godine — Štampano u Arhivu za zaštitu majke i djeteta broj 3/1961). Organizacija zdravstvenog rada u ustanovama za djecu do 3 godine (Savjetovanje upravitelja ustanova za rad s djecom do 3 godine, organizirao Savjet za socijalnu zaštitu NRH).

Suradnja ginekologa i pedijatra u zaštiti majki i djece (Ginekološka sekcija 1961 godine — štampano u Arhivu za zaštitu majke i djeteta broj 1, 1962).

Potrebne mjere u organizaciji službe na zaštiti majki i djece (Pedijatrička sekcija ZLH 1961 godine). Aufgaben, Arbeitsprinzipien und die Rolle des Zentralinstitutes in der Mutter und Kinderfürsorge Kroatiens (Svjetski kongres za profilaktičnu medicinu — Bad-Aussee — Austrija).

3. Sudjelovanje na kongresima, savjetovanjima, seminarima, tečajevima i ekskurzijama

U razdoblju od 1956—1961 godine sudjelovali su zdravstveni radnici Centra na slijedećim kongresima i savjetovanjima:

1956/1957 godine

— Internacionalni pedijatrijski kongres u Kopenhagenu

— Socijalno administrativni kurs za zaštitu majki i djece u Centre International de l'Enfance u Parizu

— Internacionalni tjedan socijalne pedijatrije u Beogradu

— Savjetovanje o radu savjetovališta u Sarajevu

— Seminar WHO u Oslu za subnormalnu djecu

1958 godine

— Tjedan socijalne pedijatrije u Beogradu
— Nacionalni kongres u Beogradu za zaštitu djece
— Svjetski kongres u Bruxellesu za zaštitu djece
— Kongres dječjih njegovateljica u Ljubljani

1959 godina

— Tečaj u Zürichu za unapređenje pedijatrije
— Bibliotekarski kurs u Zagrebu
— Seminar iz mentalne higijene u Zagrebu
— Pedijatrijska nedjelja u Sarajevu

1960 godine

— Međunarodni kongres profilaktične medicine u Innsbrucku
— Tečaj iz statistike i socijalne pedijatrije kod Centre International de l'Enfance u Parizu
— Kongres defektologa u Ljubljani
— Savjetovanje u Zagrebu o problemima djece sa psihofizičkim smetnjama
— Kongres ginekologa u Skoplju
— Sastanak sekcije higijene rada u Kranju

1961 godine

— Simpozijum u Bernu za zaštitu majki i djece Svjetske zdravstvene organizacije
— Svjetski kongres u Bad-Aussee-u za profilaktičnu medicinu
— Seminar u Opatiji za zaštitu majki i djece
— Savjetovanje Savezne komisije za zaštitu majki i djece u Opatiji
— Kongres alergologa u Zagrebu.

V IZDAVAČKA DJELATNOST I ZDRAVSTVENA EDUKACIJA

1. Časopis »Arhiv za zaštitu majke i djeteta«

Početkom 1957 godine objavljen je prvi broj časopisa pedijatričkog smjera »Bilten Centra za zaštitu majki i djece«. Štampan u prvo vrijeme u skromnoj opremi, šapirografiran, on je ipak ispunjavao svoju namjenu kao glasilo Centra i časopis koji održava vezu između Centra i medicinskih kadrova. Donosi aktuelne članke s područja preventivne i kurativne pedijatrije i problematike zaštite majki i djece. S vremenom je prerastao u »Arhiv za zaštitu majke i djeteta« i postao prvi časopis pedijatričkog smjera FNRJ s redovitim dvomjesečnim izlaženjem. Arhiv za zaštitu majke i djeteta zamjenjuje se redovito sa stručnim časopisima iz inozemstva. U dosadašnjem izlaženju on je pored suradnika Centra okupio i brojne druge suradnike iz područja pedijatrije i iz ostalih graničnih područja, socijalne medicine, mentalne higijene i drugo.

Popis objavljenih članaka službenika i suradnika Centra u Arhivu za zaštitu majke i djeteta od 1956—1961 godine:

Bilten 1956/57 godine

Doc. prim. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH: Zadatak, organizacija i rad Centra za zdravstvenu zaštitu majki i djece i pomoć Unicef-a na tom području, broj 1

Dr Vladimir Kolbas, Interni odjel Dječje bolnice u Zagrebu, Klaićeva 18: Neka zapažanja o toku i terapiji infekcioznog hepatitisa kod djece, broj 1

Dr Vladimir Kolbas, Interni odjel dječje bolnice Zagreb, Klaićeva 18: O sindromu agamaglobulinemije, broj 2

Dr Branko Poljugan, šef kirurškog odjela Dječje bolnice, Zagreb, Klaićeva 18: Kongenitalne anomalije kod djece i odnos roditelja prema tim bolestima, broj 2

Dr K. Basta, dr D. Jušić i prof. dr Fišer-Herman M., Interni odjel Dječje bolnice Zagreb, Zavod za kliničku kemiju Farmaceutskog fakulteta u Zagrebu: Normalne vrijednosti alkalne fosfataze kod djece, broj 3

Doc. prim. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece: O nekim problemima zaštite majki i djece u NRH, broj 4

Dr Šantel Ljubomir — Kirurški odjel Dječje bolnice Zagreb, Klaićeva 18: Traumatizam kod djece, broj 4

Dr Kučić-Čuturić Nevenka, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Rad psihohigijenskog savjetovališta u Centru za zaštitu majki i djece, broj 5

Dr Anđela Vedriš, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Stručno savjetovanje o zadacima i problemima savjetovališta u Vogošću kraj Sarajeva, broj 5

Dr Vladimir Kolbas, Centar za zaštitu majki i djece NRH: O psihodinamici dojenja, broj 6
u dječjoj dobi, broj 6

Dr Branko Poljugan, šef kirurškog odjela Dječje bolnice, Zagreb, Klaićeva 18: Akutni apendicitis u dječjoj dobi, broj 6

Arhiv 1958 godine

Doc. prim. dr Fedja Fischer Sartorius, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH: Rad ekipa na suzbijanju dječje smrtnosti na nekim područjima NRH, broj 1

Dr Ljubomir Šantel, Kirurški odjel Dječje bolnice, Zagreb, Klaićeva 18: Rehabilitacija povređene djece, broj 1

Dr K. Basta i dr S. Basta: Dječja bolnica i Kabinet za dječje bolesti Vojne bolnice u Zagrebu: Najčešća oboljenja usne šupljine u djetinjstvu, broj 1

Dr K. Basta i dr S. Basta: Dječja bolnica i Kabinet za dječje bolesti Vojne bolnice u Zagrebu: Diferencijalna dijagnostika i kliničke slike promjena na jeziku u dječjoj dobi, broj 2

Dr Ante Grgić, Interni odjel Dječje bolnice, Zagreb, Klaićeva 18: Akutna infekciozna limfocitoza, broj 2

Arhiv 1959 godine

Doc. prim. dr Fedja Fischer Sartorius, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH: Rad Centra za zaštitu majki i djece 1957-1959 godine, broj 1

Dr Kučić-Čuturić Nevenka, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Psihoterapija noćnog mokrenja, broj 1

Dr K. Basta, Interni odjel Dječje bolnice u Zagrebu, Klaićeva 18: Reumatizam kao socijalno pedijatrički problem, broj 1

Dr Vera Ivšić, šef Internog odjela Dječje bolnice, Zagreb, Klaićeva 18: Internistički aspekt na akutni abdomen kod djece, broj 2

Dr Vl. Kolbas, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Neposredna zaštita novorođenčeta, broj 3-4

Prof. dr. M. Fišer-Herman, Zavod za kliničku kemiju Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: O sastavu mlijeka naših dojilja, broj 6

Arhiv 1960 godine

Doc. prim. dr Fedja Fischer Sartorius, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH: Neki aspekti zbrinjavanja djece u jaslicama, broj 1

Dr Ante Bijelić, Interni odjel Dječje bolnice, Zagreb, Klaićeva 18: Malnutricija kod naše djece, broj 2

Dr N. Vižintin-Dekaris, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Socijalno higijenska problematika u ginekologiji i porodništvu, broj 2

Dr V. Kolbas, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Alergoze u djetinjstvu, broj 2

Dr A. Bijelić, Interni odjel Dječje bolnice, Zagreb, Klaićeva 18: Fascioloze u djetinjstvu, broj 3

Dr K. Basta, Dr. D. Katunarić, dr. N. Šipuš, Interni odjel Dječje bolnice u Zagrebu, Zavod za radiologiju Opće bolnice »dr M. Stojanović«, Zavod za patologiju Opće bolnice »dr M. Stojanović«: U povodu slučaja agenezije lijevog pluća, broj 5-6

Arhiv 1961 godine

Doc. prim. dr Fischer Sartorius Fedja, dr V. Kolbas, dr N. Urbas, dr V. Čupić, Centar za zaštitu majki i djece i Interni odjel Dječje bolnice Zagreb, Klaićeva 18: Terenski rad ekipa na suzbijanju pobola i pomora dojenčadi i male djece, broj 1

Dr V. Kolbas, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Suvremeni pogledi na antipolio vakcinaciju, broj 1

Dr V. Kolbas, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Intrakranijalne hemoragije kod djeteta, broj 3

Dr R. Robić, dr M. Kornfeld, Centar za zaštitu majki i djece NRH i Patološki institut bolnice »dr M. Stojanović«: Piogeni granulom jetre, broj 3

Dr A. Bijelić, dr D. Katunarić, Dječja bolnica Zagreb i Zavod za radiologiju Opće bolnice »dr M. Stojanović«: Diferencijalno dijagnostičke poteškoće stanja stafilokoknih pneumonija u resorpciji, broj 3

Dr K. Basta, Interni odjel Dječje bolnice Zagreb, Klaićeva 18: Slučaj situs viscerum inversus totalis, broj 3

Doc. prim. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH: Prilog rješavanju problematike kontrole poroda, broj 4

Prof. dr M. Fišer-Herman, Zavod za kliničku kemiju Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: Kemijske analize krvi djece i žena u selima Međimurja, broj 4

Dr R. Robić, Centar za zaštitu majki i djece NRH: Slučaj retikulosarkoma kod trinaestgodišnjeg djeteta, broj 5-6

U drugim časopisima štampane su slijedeće radnje:

Doc. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH — Kritički osvrt na stanje zaštite majki i djece NRH, Higijena 3-4 1956 godine

Doc. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH — O jednoj akciji za suzbijanje morbiditeta i mortaliteta — Narodno zdravlje, Beograd 1-2 1957 godine

Doc. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH — Neki prijedlozi u vezi s organizacijom zaštite majki i djece u gradovima NRH — Narodno zdravlje, Beograd 3 1958 godine

Doc. prim. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece NRH — Organizacija zaštite majki i djece u zdravstvenim stanicama — Medicinski Glasnik, Beograd 6, 1960 godine.

Doc. prim. dr Fischer Sartorius Fedja, direktor Centra za zaštitu majki i djece — Pregled i perspektiva razvoja zaštite majki i djece kod nas — Priručnik za liječnike opće prakse. Izdanje Zbora liječnika.

Prof. dr Tomić-Karović, Mikrobiologisches Institut, Pharmazeutische Fakultät der Universität Zagreb und prim. doc. dr Fischer Sartorius und dr Ante Bijelić, Kinderkrankenhaus und Zentralinstitut für Mutter und Kinderfürsorge: Der Lactobacillus Acidophilus in der Therapie bei Säuglingsdiarrhoen. — N. Österr. Z. Kinderheilk. 6, 1961, 1-7 Maudrich Wien.

2. Leci, brošure, dijafilmovi

U razdoblju od 1956-1961 godine izdane su slijedeće zdravstveno odgojne publikacije u obliku letaka, brošura i tabela, kojima se služe kadrovi koji rade na zaštiti majki i djece.

Leci:

1. Savjetovalište za dojenčad i malu djecu
2. Savjetovalište za žene
3. Čistoća je prvi uvjet kod primjene njege djeteta
4. Poznajete li razvitak svoga djeteta

Brošure:

1. Njega i prehrana dojenčadi i male djece — Priručnik za učenice učiteljskih škola
2. Centar za zaštitu majki i djece

Dijafilmovi:

1. Dijete u prvim godinama života
2. Rad ekipa Centra za zaštitu majki i djece NRH na terenu

3. Tečajevi i praktične vježbe za gravidne žene, majke i stručne kadrove

Stalan je zadatak Centra za zaštitu majki i djece provođenje zdravstveno prosvjetnog rada sa žena-

ma, roditeljima, individualno ili u malim grupama. Održavaju se tečajevi »Majka i dijete« s praktičnim vježbama i prikazivanjem zdravstveno prosvjetnih filmova kojima se upućuju slušači u osnove dječje njege, dječje ishrane i odgoj dojenčeta i malog djeteta, u osnove lične i opće higijene, u higijenu trudnoće i dojenja; govori se i o pripremi za porod, o bezbolnom porodu, kontracepciji i drugim pitanjima.

Na tečajeve »Majka i dijete« dolaze, osim gore navedenih grupa i kadrovi koji se nalaze na praktičnom radu u Centru kako bi organizirali na terenu slične tečajeve. U Centru od drugog polugodišta 1958 godine održavaju se takvi tečajevi jedan put mjesečno u trajanju od 3 dana s određenim programom.

Na praktičke vježbe priređivanja hrane za dojenče u demonstracionoj mliječnoj kuhinji mogu dolaziti individualno i majke koje se žele uputiti u pripremanje hrane za dojenče. Demonstraciona kuhinja služi za nastavu kadrova koji se nalaze na praktičnom radu u Centru, i to za liječnike, medicinske sestre, primalje i učenice stručnih škola. Vježbe u demonstracionoj kuhinji održavaju se cijele godine 3 puta sedmično u određene dane poslije podne s trajanjem 2—3 sata.

VI POSJETE CENTRU IZ ZEMLJE I INOZEMSTVA

U razdoblju od 1956—1961 godine Centar su posjetile različite delegacije, grupe i pojedine ličnosti iz FNRJ i inostranstva. Od delegacija posjetili su Centar predstavnici Unicef-a, Svjetske zdravstvene organizacije, stipendisti Svjetske zdravstvene organizacije, predstavnici Crvenog Križa pojedinih zemalja, predstavnici ministarstva narodnog zdravlja raznih zemalja, predstavnici sindikalnih, društvenih i političkih organizacija, delegacija udruženja žena i grupe viših i srednjih stručnih škola zdravstvenog smjera. Među posjetama iz zemlje i inostranstva pretežno su bili zastupani liječnici i društveno političke ličnosti.

U razdoblju od 1956—1961 godine bilo je iz Jugoslavije 1822 posjete, iz evropskih i vanevropskih zemalja 774 posjeta.

Posjeti su dolazili iz Azije iz ovih zemalja i država:

Afganistan, Ceylon, Indija, Indonezija, Irak, Iran, Izrael, Jordan, Liban, Pakistan, Saudi Arabija;

Sjeverna Amerika — New York, Kalifornija, Michigan;

Južna Amerika — Chile, Brazilija;

Afrika — Basutoland, Egipat, Etiopija, Maroco, Mosambique, Nigerija, Pretorija, Siera Leone, Sudan, Tripolitanija;

Australija — Sidney;

Evropa — Austrija, Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Engleska, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Italija, Zap. Njemačka, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunjska, SSSR, Švicarska i Švedska.

SUMMARY

PROCEEDINGS OF THE CENTRE FOR MATERNAL AND CHILD HEALTH WELFARE OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CROATIA 1956—1961

The Centre for Maternal and Child Health and Welfare was established in 1956 for the purpose of decreasing the high percentage of mortality of infants, to provide for the protection of pregnant women, women in confinement, mothers and children. Since this work needs specifically trained staff practically the chief duty of the Centre is the qualifying of such personnel i. e. doctors, nurses and midwives, especially for the institutions in the rural areas. These activities have been carried out in collaboration with the School of National Health »Andrija Štampar«, the Ministry of National Health, the Faculty of Medicine, the UNICEF organization, children's clinics, children's hospitals and other analogous institutions and social organizations.

The work of the Centre was performed in the following fields of activity:

1) Teaching
2) Practical work in the departments of the Centre
3) Team work in rural areas
4) Research
5) Publishing activity and health education

The Centre has achieved the following result in its work:

1) Teaching. The protection of mothers and children was taught at courses, particularly concerned with social pediatrics and social gynecology, providing possibilities for teaching and practice. Thus 6 courses were organized for doctors with 73 participants, 5 courses for nurses with 75 participants and 6 courses for midwives with 131 participants. Teaching was done in postbasic and postgraduate courses for the participants and individually for the qualified personel sent singly by the field institutions to the Centre for a better-understanding of their work in maternal and child health.

A School for Children's Nurses was organized at the Centre and it worked until the end of the school year 1960/61. Between 1956 and 1961 — 85 students attended the school. Since 1959 a four-year School for Pediatric Nurses works at the Centre in accordance with the worked — out and approved plan, as the first school of its kind in the People's Republic of Croatia. Seventy eight students are enrolled in the first three classes.

2) Practical work in the departments of Centre was generally performed in the

1. Antenatal clinic	consultations	25.467
2. Women's clinic	consultations	64.989
3. Well baby clinic	consultations	30.493
4. Clinic for children from 0 to 7 years of age	consultations	112.792

5.	Dental clinic for children	consultations	29.537
	Dental clinic for pregnant women	consultations	1.133
	(general consultations of pregnant women exists only 2 years)		
6.	Allergic clinic	consultations	321
	(exists only a year)		
7.	Consulting room for psychohygienics	consultations	2.651
	(exists only 3 years)		
8.	Department for vaccination	compulsory vaccinations	27.560
9.	Laboratory examinations of women		2.991
10.	Laboratory examinations of children		6.904
11.	X-ray work was provided for all patients needed these investigations		
12.	Demonstration kitchen		4.868
	mothers attended lectures and by reason of practical work were enabled for preparing food for the babies		
13.	Practical demonstration of cutting out and sewing		410 women
14.	Courses »Mother and Child«		548 women
15.	Home visiting by health visitors seeing pregnant women and babies at home		19.794 visits

These consultations were performed for the inhabitants of a community of the city of Zagreb as well as for the inhabitants of the rural areas.

3) Team work in rural areas:

Every year from 1955 up to now teams were working continuously for several month (4—6) to improve the pre- and postnatal care in regions with different geographic, economic and hygienic conditions and in regions where the health service is not yet developed. The teams, each consisting of a physician and his assistant, worked together with the midwives and sanitary technicians of the regions in question.

Parents with children up to 3 years were visited in their homes to get an insight into their living conditions and the state of health education. A close contact was thus established and attitudes, customs and habits became known which could have not been learned otherwise.

The health education of the people was performed according to conditions either individually, in group work, by showing films or delivering short lectures and the like whereby discussions were always evoked. After the talks explanations leaflets covering the subject dealt with, were distributed. Courses lasting 2—3 days including the practical teaching of nursing and feeding of infants were also held in various villages. The teams endeavoured to work upon enforcing personal and general hygiene in the family. Also they pointed out the importance of correct nutrition of the family in general, whereby efforts were made to get the male members especially the grandmothers of the family as well interested in the problems. The teams explained too the rights guaranteed to the people by the health service, especially for children up to 3 years and for women during pregnancy or delivery in hospitals or in their homes under the assistance of a midwife.

In many of these surveyed areas haematological tests and biochemical analysis of the blood (total protein) were made in collaboration with the Pharmacological Institute of the University in Zagreb, so that it was possible to get the best insight about the frequency of anaemia, proteinemia and rickets. From these results it is obvious that anaemia and hypoproteinemia are parallel among the tested persons, and that it is connected with the insufficiency of the valuable proteins in the food, the same as with insufficient knowledge about correct nutrition. So blood samples, and the level of proteins can serve us as a good indicator of the state of nutrition in a district.

The teams worked in the villages of the following communities:

Year 1955	(Rijeka, Varaždin, Đakovo) tested	3.143	families
Year 1956	(Dvor na Uni, Knin, Sinj) tested	1.357	,,
Year 1957	(Benkovac, Obrovac, Slunj, Dalj, Našice, Đurđenovac) tested	3.243	,,
Year 1958	(Pakrac, Ogulin, Buzet, Buje) tested	1.456	,,
Year 1959	(Krk, Pag, Virovitica, Voćin) tested	2.186	,,

Year 1960 (Čakovec, Gospić) tested . . . . 1.624 families
Year 1961 (Poreč, Pazin, Rovinj, Labin) tested . 1.905 „

Moreover, the teams endeavoured to get in touch with local authorities with the teachers, midwives and the registar, if any, just like the Red Cross, »Women's Conference«, »Our children« and other volontary organisations.

Before leaving, the teams proposed to the particular health institution and municipalities measures which should be taken for the improvement of the ways of living of their inhabitants, so that the main causes of backwardnes, superstition, bad habits disease would disappear. On the basic of such analysis, wherever it was possible, the inhabitants were helped by the health authorities which established a permanent health service, employed doctors, and midwives, and opened health centres in some places.

4) Research was introduced because of different problems and observations during our work, so that the problems of the BCG vaccination, prevention of tetanus infection of babies by vaccinating the pregnant women, occurance of malnutrition with accompanying anaemia, follow-up studies of premature babies have been worked on, as well as other problems which are in connection with the protection of mothers and children.

In lectures, and reports the following themes were discussed;

Proceedings of the Institutions for Protection of Mother and Children;

Are the Rheumatic Diseases a Social Problem in our Country?

Some Aspects of the Care for Children in Day Nurseries;

Modern Views on the Antipolio Vaccination;

Problems of Birth Control;

Prevention of Child Morbidity and Mortality;

Investigations about the Correlation of Anaemia, Iron- and Protein-deficiency, of Children and Women in the Region of Međimurje;

Children with Intracranial Hemorrhage;

Field Work of Teams for the Prevention of Morbidity and Mortality of Children;

The immediate Protection of Newborn Babies;

Other themes are issued in medical journals as are still treated.

5) Publishing activity and Health Education consisted in the publishing of the journal »Archives for Mother and Child Protection« which is the organ of the Centre and which is regularly published bimonthly, including articles on the protection of healthy and ill children and women, experiences of experts from various maternal and child health services as well as reports on articles in foreign journals and on scientific books. There is an exchange of the aforesaid journal for similar ones abroad.

For educational purpose for mothers and women calling at the Centre and in the country health — propagating leaflets with the following themes were issued:

»Cleanliness is the First Condition for Good Care of Children«, »The Aim and the Benefit of Well Baby Clinics«, »The Aim and the Benefit of Prenatal Care«, »Do You Know the Development of your Child?«, as well as a number of film strips with explaining texts.

Furthermore there was considerable work on the health education of women, individually, in groups and in short courses by means of visual aids.

The Centre was visited by about 2600 visitors; 1822 from Yugoslavia, and 744 from abroad including delegations and representatives of the W. H. O., UNICEF, the Red Cross organization, the representatives of the Ministeries of National Health of worker's social and political organisations.

RESUMÉ

LES RÉSULTATS DU CENTRE POUR LA PROTECTION DES MÈRES ET DES ENFANTS DE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE DE CROATIE DE 1956—1961

Le Centre pour la protection des mères et des enfants est inauguré en 1956. Son but est la suppression de la morbidité et de la mortalité, surtout de nourrissons, le progrès de la protection des femmes, surtout des femmes enceintes, des accouchées et des mères. Ce travail exigeant un personnel correspondant le devoir le plus important du Centre est de former des cadres capables, c'est-à-dire des médecins, des infirmières, des sages-femmes, spécialement pour les institutions de régions rurales. Le travail nommé est réalisé par la collaboration permanente des institutions pour la protection des mères et des enfants dans des différentes régions et par le soutien de la collaboration continue avec l'École de la santé publique »Andrija Štampar«, l'Institut pour la protection de la santé RPC, la Faculté de médecine, l'organisation d'UNICEF, les dispensaires pour les enfants, des institutions pour les enfants malades, et autres institutions analogues et aussi avec les organismes sociaux.

L'activité dans le travail du Centre pour la protection des mères et des enfants RPC s'est développée dans les domaines suivantes:

1) L'enseignement professionnel dans les cours de base et ce qu'on nomme »post graduate course«
2) Travail pratique dans les sections du Centre
3) Travail en équipes dans les régions rurales
4) Travail scientifique
5) L'activité des publications professionnelles et pour l'enseignement et éducation sanitaire

1) L'enseignement professionnel dans les cours de base et ce qu'on nomme »post graduate course«

Les cours de »Protection des mères et des enfants«. On avait tenu 6 cours »post graduate course« pour les médecins avec 73 participants, 5 cours pour les infirmières avec 75 participants, 6 cours pour les sages-femmes avec 131 participants. L'enseignement est théorétique et pratique pour tous les participants des cours et individuel pour le cadre qui est envoyé par les différentes institutions de la campagne au Centre pour une meilleure connaissance du travail.

Au Centre on avait organisé une École pour les aides-puéricultrices. Cette école a duré jusqu'à la fin de l'année scolaire 1960/61. Dans l'intervalle de 1956—1961 l'école était fréquentée par 85 élèves. Depuis 1959 au Centre travaille une école de 4 années pour les infirmières branche pédiatrique, d'après le plan élaboré et autorisé, comme la première école de cette espèce en RPC. Pendant les trois années 78 élèves s'y sont inscrites.

2) Le travail pratique dans les differentes sections du Centre

a eu lieu principalement:

1) Dans la section de la consultation prénatale pour les femmes enceintes consultations — 25.467
2) Dans la section des femmes malades examens — 64.989
3) Dans la section de consultations de nourissons consultations — 30.493
4) Dans la section pour les enfants malades de 0—7 ans examens — 112.792
5) Dans la section pour la santé des dents, enfants et femmes enceintes examens — 29.537 chez les enfants

   (pour les femmes cette section travaille depuis 2 années) examens — 1.133 chez les femmes enceintes
6) Dans la section pour les maladies alérgiques examens — 321

   (cette section travaille depuis 1 année)
7) Dans la section de consultations psycho-hygièniques pour les enfants consultations — 2.651

   (cette section travaille depuis 3 années)
8) Dans la section de vaccination des enfants vaccinations obligatoires — 27.560
9) Dans le laboratoire, examens pour les femmes — 2.991
10) Dans le laboratoire, examens pour les enfants — 6.904
11) Examens radiologiques et radiographiques sont faits pour tous quand c'était nécessaire
12) Dans la cuisine de démonstrations visiteuses — 4.868
13) Service des infirmières — visiteuses chez les femmes enceintes, mères et nouveaux-nés à domicile — 19.794
14) Les cours »La mère et l'enfant« visiteuses — 548 femmes

    (Education des parents)
15) Démonstrations pratiques de coupe et couture femmes — 410

Toutes les activités sont faites pour les habitants d'une commune de la ville de Zagreb et pour les habitants des communes des régions hors de la ville.

3) Le travail en équipes dans les régions rurales

Ce travail était organisé sous une forme de travail en équipes avec une séjour de quatre et plusieurs mois dans les régions où le service pour la protection des mères et des enfants n'est pas encore suffisamment organisé ou bien où les localités se trouvent assez éloignées des Centres de la santé publique et des hôpitaux. D'après un certain plan 11.771 familles du territoire de différentes communes ont été traitées par les equipes. On a travaillé surtout à la connaissance des problèmes de ces régions, à la suppression de la grande morbidité et mortalité des enfantes et à l'éducation sanitaire.

Chaque équipe se composait d'un médecin, d'une infirmière et en cas de nécessité de personnel d'hygiène ou de laboratoire, tandis que la sage-femme fait obligatoirement partie du travail d'une équipe. Un bon contact et une bonne collaboration a toujours été rétablie avec le personnel sanitaire et avec les institutions de la santé publique le plus proches de la région traitée, ainsi qu'avec les représentants des communes compétentes et les organisations sociales. Les équipes ont rassemblé d'importantes données statistiques des qualités de la mortalité et des maladies des habitants. On a créé la possibilité des visites au domicile et des habitants, des enfants sains et malades et en partie des femmes enceintes et des mères. Pour l'éducation et l'enseignement des parents on a organisé des conférences avec démonstrations, la distribution de brochures, on faisait des conversations, individuelles, aussi on a fait connaître aux habitants les principes d'une nutrition correcte, de l'hygiène personnelle, des soins à donner aux enfants etc.

Avant le départ de l'équipe on a proposé aux institutions compétentes de la santé publique et aux communes des mesures et le changement qu'il

fallait entreprendre dans la vie des habitants pour écarter les causes principales de l'ignorance, de la superstition, des mauvaises habitudes et des maladies. En raison d'une telle analyse, partout où c'était possible, on a aidé les habitants de la part des autorités sanitaires par organisation de nouvelles institutions en collaboration avec le service de la santé publique, quelques fois en donnant une place à une sage-femme, au médecin, ou avec des autres aides pour les habitants.

4) Le travail scientifique est créé à cause de différents problèmes que l'on a remarqué au cours du travail et ils sont traités par des experts en rapport de vaccinations BCG, l'empêchement du tetanus des nouveaux-nés, ensuite l'apparition de nutrition incorrecte, suivie d'anémie, le développement des enfants prématurés, ensuite, le traitement d'autres problèmes qui sont en relation avec la réalisation de la protection des mères et des enfants et dont le traitement est encore en cours.

Hors des conférences et rapports on a traité en outre les sujets suivants: le travail de l'institution pour la protection des mères et des enfants, la question »si le rhumatisme est chez nous aussi un problème social«, quelques aspects de la protection des enfants dans les crèches, quelques vues actuelles sur la vaccination contre la poliomyélite, les problèmes du contrôle de la naissance, la suppression de la morbidité et mortalité chez les enfants, l'analyse chimique du sang des enfants et des femmes dans les villages de M., l'hémorragie intracraniologique chez les enfants, le travail de l'équipe dans les région rurales, la protection directe des nouveaux-nés et les autres problèmes actuels qui restent encore à résoudre.

5) L'activité des publications professionnelles pour l'enseignement et éducation sanitaire. Elle consistait en publication de la revue »Archives pour la protection de la mère et de l'enfant«, qui paraît régulièrement tous les deux mois et qui traite des rapports concernant la protection des enfants et des femmes, les problèmes des enfants malades et ajoute les expériences de différentes institutions. Cette revue présente aussi des comptes rendu sur le traitement medical, des revues étrangères actuelles ainsi que des comptes-rendu des nouveaux livres scientifique. On fait aussi un échange de la revue susmentionnée avec des revues médicales du même genre de differents pays.

Pour l'instruction des mères et des femmes on a publié des brochures de propagandes et d'éducation qui traitent les questions de la santé avec les thèmes suivants:

»La propreté, première condition pour le soin du bébé«, »La consultation pour les nourrissons«, »La consultation pour les femmes enceintes«, »Connaissez-vous le développement de votre enfant?«, ainsi que de différents diafilms accompagnés d'un texte pour l'éducation sanitaire des femmes qui suivent les cours ou pour l'enseignement individuel.

2600 hôtes (1822 hôtes de notre pays et 774 de l'étranger) ont visité le Centre susmentionnée. Parmi les visiteurs du Centre se trouvaient des délégués et des représentants de l'Organisation mondiale de la santé, de l'UNICEF, des Ministères de la santé publique, de différents pays, de la Croix Rouge et des représentants des organisations syndicales, sociales et politiques.

Entrance Hall

Ulazna hala

Salle d'entrée

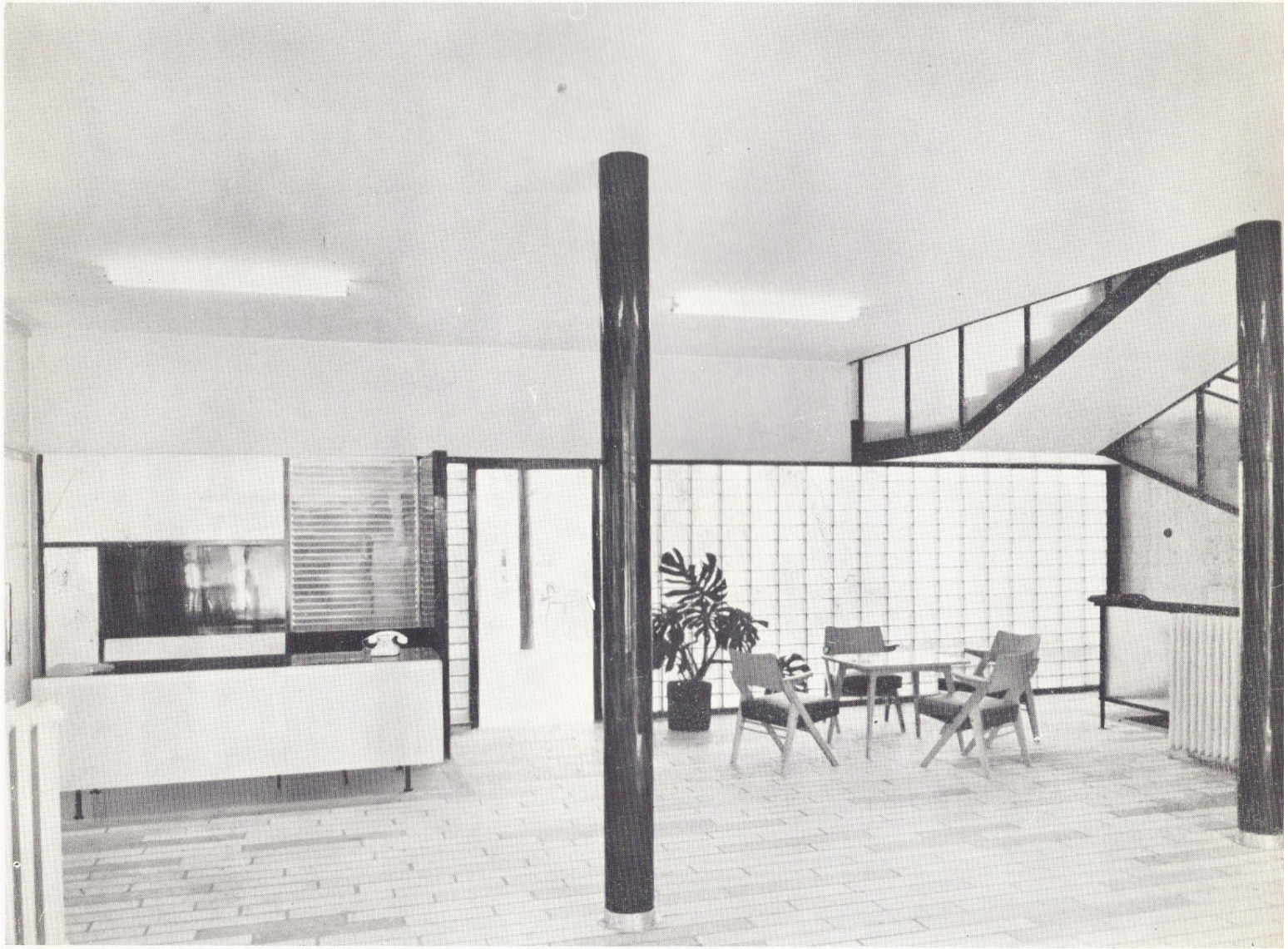

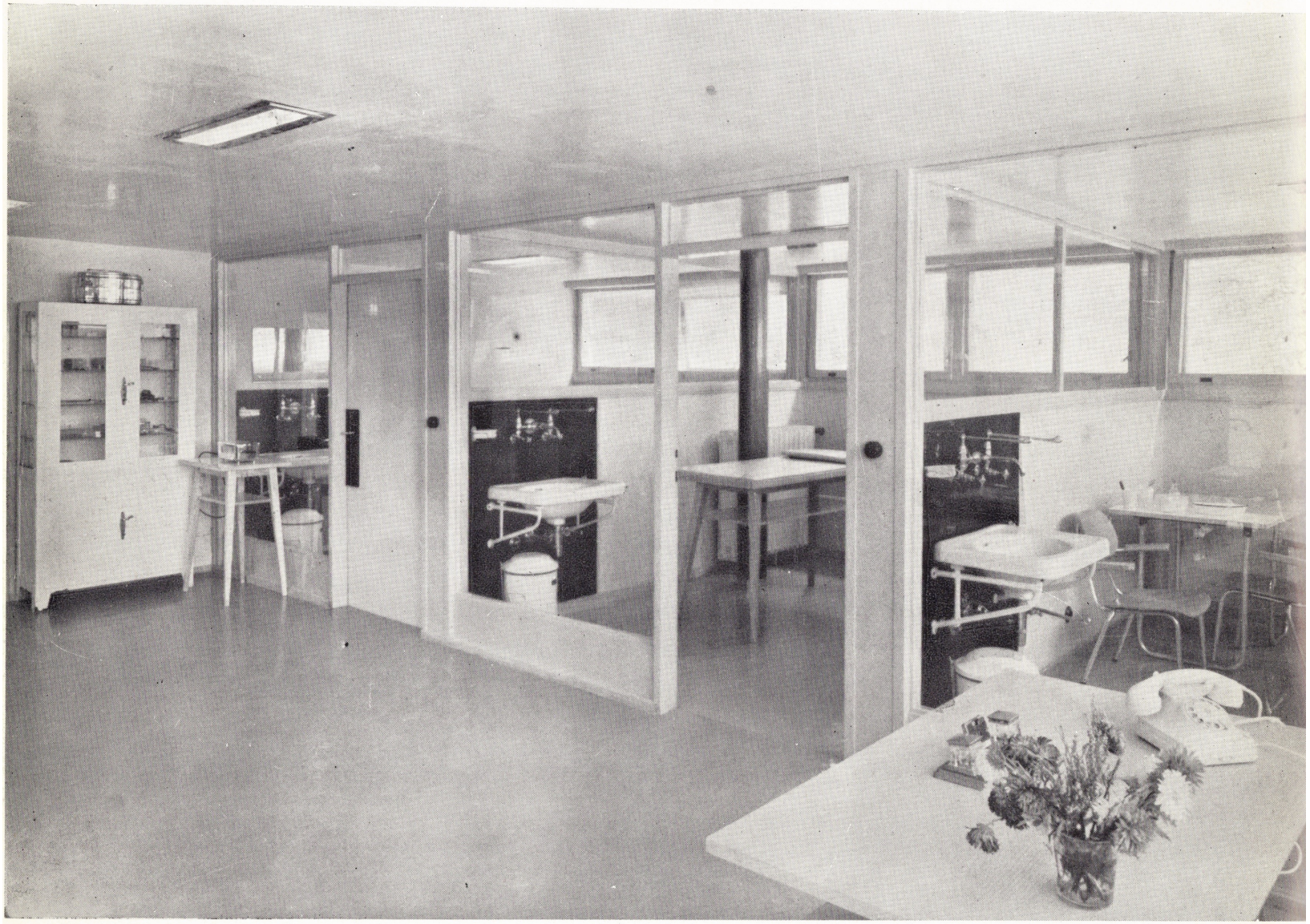

Cubicles for children with infectious diseases

Izolacioni boksevi za djecu

Les cabines pour l'isolement des enfants malades (contagieux)

Waiting-room of the infant and child-welfare clinics

Čekaona pred savjetovalištem za djecu

Salle d'attente devant la consultation des nourrissons

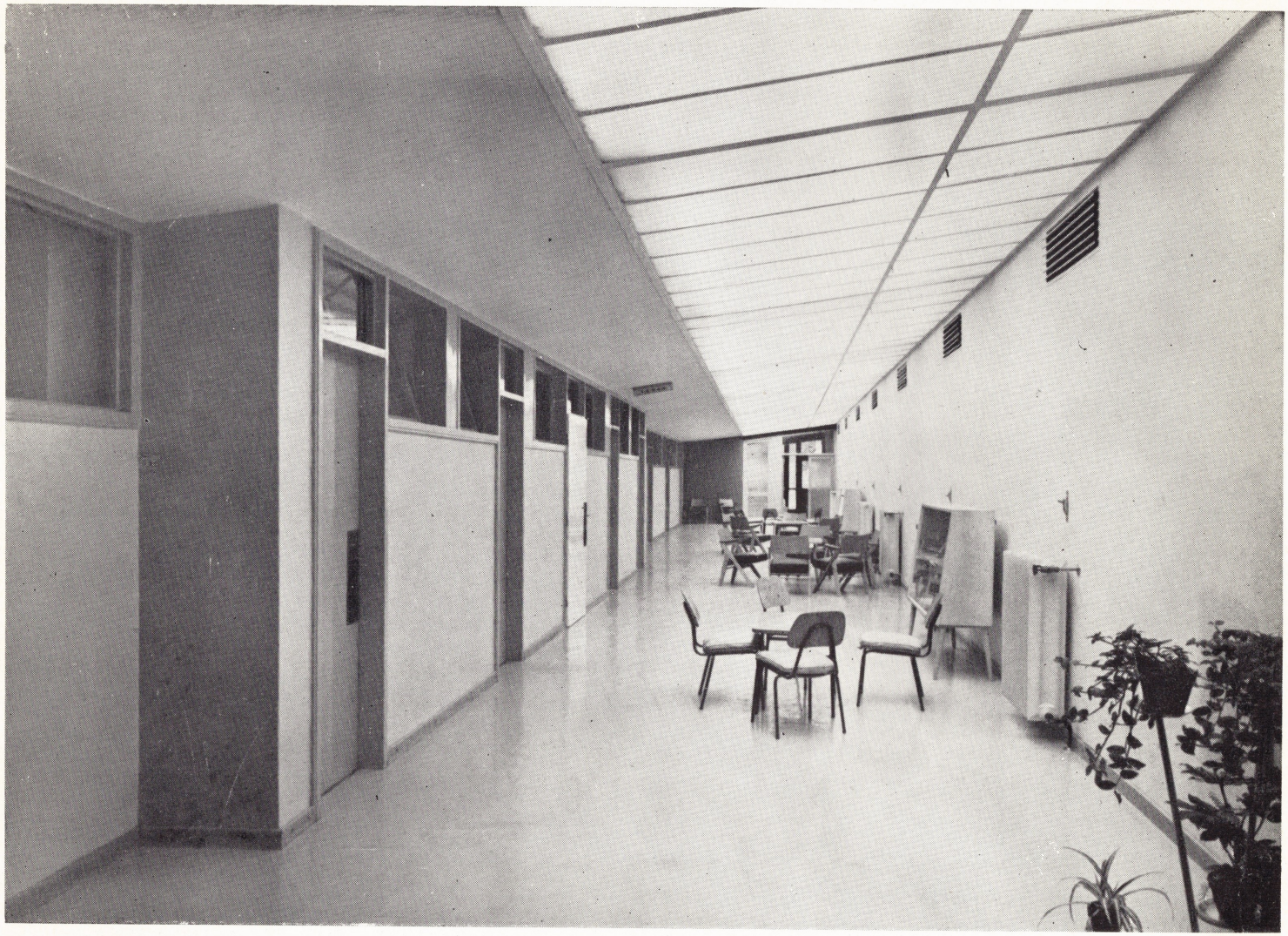

Waiting-room in front of the consultation rooms for women

Čekaona savjetovališta za žene

Salle d'attente devant la section pour les femmes incentes

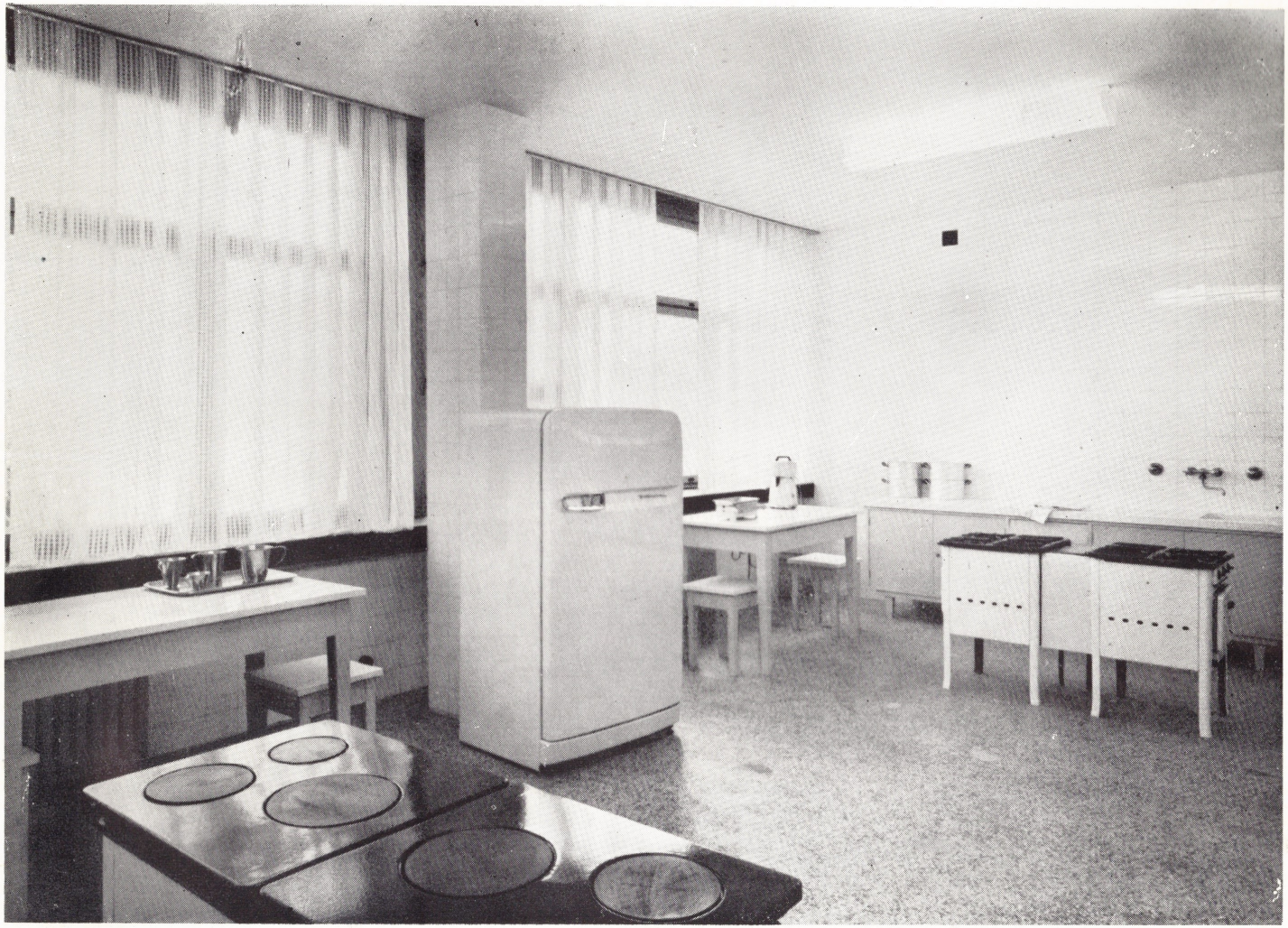

Special kitchen for mothers

Demonstraciona kuhinja

La cuisine speciale pour les mères

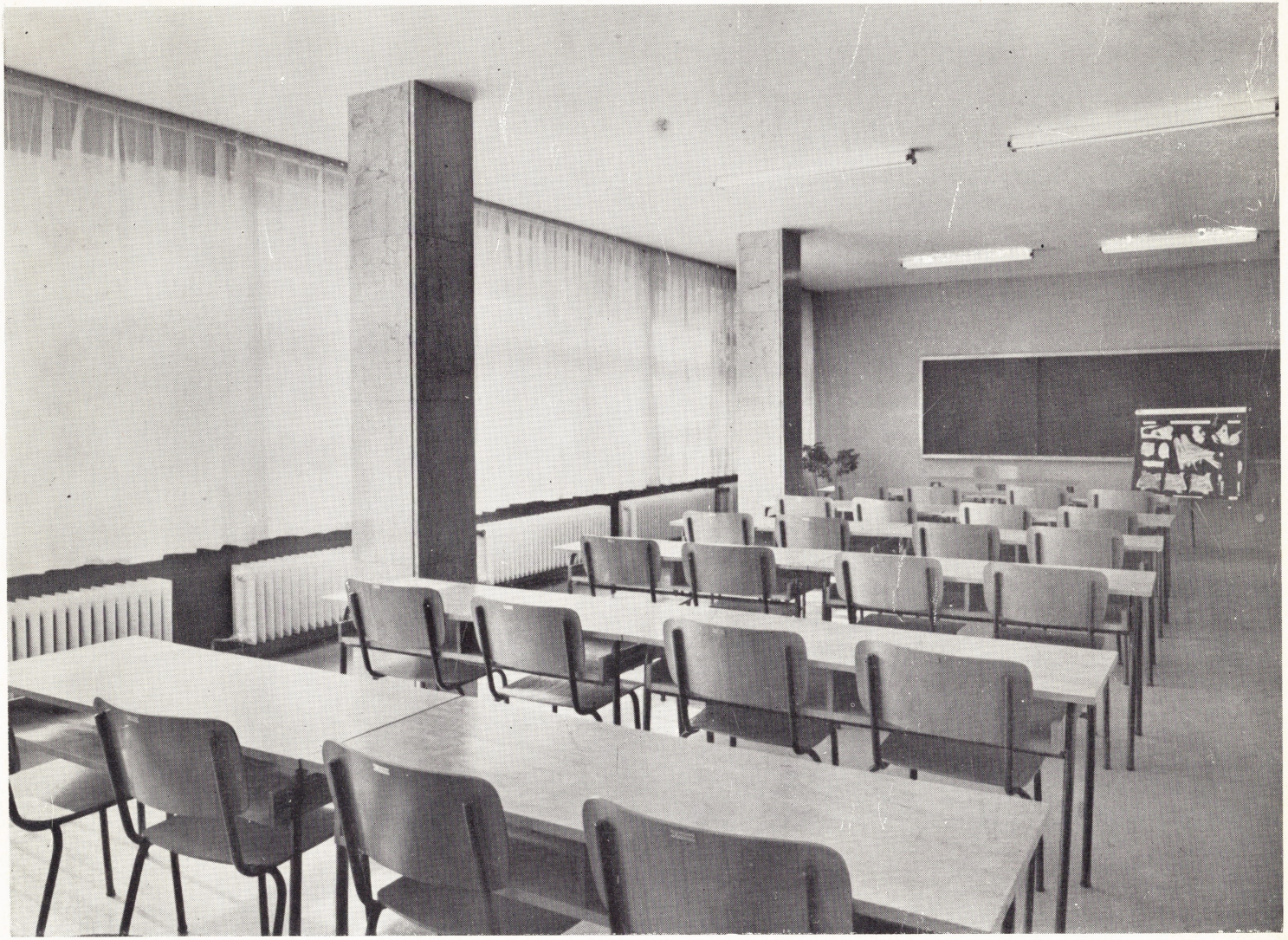

One of the class rooms

Školska učiona

Une classe scolaire

SADRŽAJ:

I NASTAVNI RAD — Strana

1. Tečajevi »Zaštite majki i djece«
   a) za liječnike 6
   b) za medicinske sestre 10
   c) za primalje 10
2. Praktična nastava za kadrove iz drugih ustanova 11
3. Škola za dječje njegovateljice 11
4. Škola za medicinske sestre pedijatrijskog smjera 11

II PREGLEDI I RAD U JEDINICAMA CENTRA U RAZDOBLJU OD 1957 DO UKLJUČIVO 1961 GODINE 12

III TERENSKI RAD

1. Rad ekipa na terenu 13
2. Oblasci, instruktaža i savjetovanja s ustanovama na terenu 15
3. Savjetovanja zbog organizacije rada i stručne pomoći kod uređenja i adaptacija ustanova za zaštitu majki i djece 15

IV NAUČNI RAD

1. Prikaz naučnih radova 15
2. Referati, predavanja, članci 18
3. Sudjelovanje na kongresima, savjetovanjima, seminarima, tečajevima i ekskurzijama . 18

V IZDAVAČKA DJELATNOST I ZDRAVSTVENA EDUKACIJA

1. Časopis »Arhiv za zaštitu majke i djeteta« 19
2. Leci, brošure i dijafilmovi 21
3. Tečajevi i praktične vježbe za gravidne žene, majke i stručne kadrove 21

VI POSJETE CENTRU IZ ZEMLJE I INOZEMSTVA 22

Summary 24

Resumé 28